

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО**

**ПРОГРАМИ
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ ДО АД'ЮНКТУРИ ТА
ДОКТОРАНТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ
УКРАЇНИ ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО В 2023 РОЦІ**

ПРОГРАМИ

**вступних випробувань на навчання для здобуття ступеня вищої освіти
доктора філософії Національного університету оборони України імені
Івана Черняховського в 2023 році**

**Програма вступного випробування з філософії для кандидатів на
навчання в ад'юнктурі (для всіх спеціальностей)**

Онтологічні та світоглядні передумови виникнення філософії.

Предмет і особливості філософського знання.

Роль філософії у формуванні методологічної культури, гуманістичного світогляду офіцерів Збройних Сил України.

Основні риси античної філософії.

Філософія середньовічного суспільства.

Філософія епохи Відродження.

Філософія Нового часу: проблема методу наукового пізнання.

Класична німецька філософія та її досягнення.

Філософія Києво-Могилянської академії.

Вчення І. Канта про “вічний мир”.

Проблема війни та армії в історії філософії.

Особливості способу філософствування в Україні в XVI–XVIII ст.

Філософія в університетах України (академічна філософія) XIX–XX ст.

Основні етапи формування філософської думки в Україні.

Сучасна філософія в Україні: стан і перспективи її розвитку.

Неопозитивізм як один з напрямів філософії науки.

Головні напрями сучасної світової філософії.

“Філософія життя” як реакція на загальну кризу раціоналістичної філософської традиції.

Неотомізм – головний напрям сучасної католицької філософії.

Основні ідеї представників екзистенціальної філософії.

Гносеологія як розділ філософського пізнання.

Проблема істини у пізнанні. Розвиток поняття істини в історії філософії.

Наука як форма пізнавальної діяльності і соціальний інститут.

Логічні підстави аргументації і доведення.

Сутність та логічна структура спростування і критики.

Закони формальної логіки як принципи правильного міркування.

Сутність поняття, судження, умовиводу в формальній логіці.

Релігія як форма суспільної свідомості.

Раціональне та позаціональне в процесі творчості.

Розвиток нових ідей, їхня перевірка та реалізація. Ідея – гіпотеза – теорія.

Природне і соціальне в людині.

Співвідношення сутності та існування людини в історичному розвитку.

Людина, індивід, особистість. Особистість військовослужбовця.

Історія природи та історія людства. Відмінність законів природи від законів історії.

Основні підходи до розуміння сутності суспільства.
Екологічний аспект буття суспільства.
Критерії, виміри, суперечності суспільного прогресу.
Проблема суб'єкта суспільно-історичного процесу.
Війна, прогрес, цивілізація. Сучасні філософські концепції війни та миру.

Головні напрями сучасної соціальної філософії.
Духовне виробництво, духовні цінності та ідеали в сучасному суспільстві.

Культура і цивілізація. Гуманістична природа культури.
Соціальне насильство, його форми та роль в історії.
Філософія війни К. Клаузевіца, її світоглядний та методологічний зміст.
Сучасні соціально-філософські концепції походження воєн та збройних конфліктів.

Взаємозв'язок війни і миру. Проблема війни і миру як одна з головних проблем сучасності.

Проблеми класифікації воєн та збройних конфліктів.

Філософсько-методологічні проблеми військової безпеки України.

Армія в системі військової організації суспільств.

Походження армії та закономірності її розвитку.

Армія в демократичному суспільстві.

Соціальний зміст Концепції гуманітарного і соціального розвитку Збройних Сил України.

Воєнна доктрина та військова наука: взаємозв'язок основних положень.

Логіка військово-наукового пізнання та її особливості.

Філософський аналіз передумов, сутність і форм змін у військовій справі (еволюція та революція).

Філософія як рефлексія над військовою наукою, засіб включення військової думки до соціокультурного розвитку філософії.

Соціальний зміст та основні принципи реформування Збройних Сил України.

Соціально-філософський аналіз формування армій нових незалежних держав.

Етика як філософія моралі. Моральна етична культура військовослужбовця.

Філософсько-методологічні проблеми навчання та виховання військовослужбовців.

Передумови виникнення філософії в давній Індії.

Суспільство як об'єкт філософського пізнання.

Головні тенденції та перспективи реформування військової сфери українського суспільства.

Зародження філософії у давньому Китаї.

Військова організація держави як складова військової сфери суспільства.

Предмет і значення формальної логіки.

Філософські ідеї християнської апологетики та патристики.

Екологічні аспекти буття суспільства.

Значення формальної логіки у військовій діяльності.

Філософія середньовічної схоластики: номіналізм і реалізм.
Природне (біологічне) і соціальне в людині.
Походження воєн та їхні причини.
Філософія пізнього (північного) Відродження.
Філософські концепції людського існування.
Формальна логіка про основні закони правильного мислення.

Література для підготовки:

1. Андрущенко В.П. Історія філософії (західноєвропейський контекст): підручник для вищих навчальних закладів. Київ.: Тандем, 2018.
2. Андрущенко В., Губерський Л., Михальченко М. Соціальна філософія: Історія, теорія, методологія. 4-те вид. К.: Юрінком Інтер, 2016.
  3. Бойченко І. Філософія історії: підручник. Київ.: Академвидав, 2017.
  4. Горський В.С. Історія української філософії : Київ., 1996.
  5. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології: навч. посіб. зі словником / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова. 4-те вид., перероб. та доп. К.: КНТ, 2016. 396 с.
  6. Кралюк П.М. Історія філософії України: підручник. К.: КНТ, 2015. 652 с.
  7. Лузан А.О. Вступ до філософії: навч. посіб. рекомендовано МОН України. К., 2018.
  8. Петрушенко В. Основи філософських знань: курс лекцій. Львів. : Новий світ, 2016.
  9. Причепій Є.М. Філософія: підручник. 4-те вид., випр. К.: Академвидав, 2015. 592с
  10. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання: Київ., 2016.
  11. Філософія науки: підручник / за ред. І. С. Добронравової. Київ.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2018. – 255 с.
  12. Філософський енциклопедичний словник. НАНУ; Ін-тут філософ. ім. Г.С. Сковороди / за ред. кол. В.І. Шинкарук, Є.К. Бистрицький, М.О. Булатов та ін. Київ.: Абрис, 2002.
  13. Філософсько-методологічні проблеми військової теорії та практики: навч.-метод. посіб / за загал. ред.: В. Богайчука. К.: НУОУ, 2018.
  14. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019.

Програма вступного випробування з іноземної мови для кандидатів на навчання в ад'юнктурі (для всіх спеціальностей)

Вступне випробування до ад'юнктури відбувається у формі комплексного тесту, який складається з чотирьох субтестів, націлених на перевірку рівня сформованості мовленнєвої та мовної компетентностей. Субтести проводяться у такій послідовності: письмо, аудіювання, читання, говоріння.

Субтест 1. Письмо. Тестові завдання, що пропонуються кандидатам, дозволяють перевірити рівень володіння нормами сучасного писемного мовлення, здатність успішно виконувати комунікативні завдання в письмовій формі. Кількість завдань – одне.

Тестове завдання. Кандидати мають написати офіційний або неофіційний лист відповідно до завдання обсягом 100-130 слів.

До тексту висуваються такі вимоги:

прийнятна логіка структурування опису, тобто наявність відповідних частин: вступу, основної частини, висновків; використання слів логічного зв'язку частин опису.

граматична та лексична правильність опису;

відповідність встановленому обсягу;

охоплення всієї ключової інформації.

Перед початком тестування проводиться короткий інструктаж щодо порядку проведення субтесту.

На виконання субтесту з письма відводиться до 25 хвилин.

Субтест 2. Аудіювання. У субтесті з аудіювання перевіряється сформованість компетентностей розуміння як основного, так і повного змісту монологічних та діалогічних звукових тестів, а також вміння знаходити спеціальну та необхідну інформацію в аудіотекстах, які звучать стандартною мовою в звичайному темпі, а також розуміння основного змісту тексту, що стосується галузі власної професійної компетенції та здатність сприймати інформацію фактичного характеру.

Субтест з аудіювання складається з 15 завдань. До тесту включено завдання трьох типів: множинного вибору, перехресного вибору, завдання на заповнення пропусків.

Усі аудіоматеріали прослуховуються двічі.

Перед початком тестування проводиться короткий інструктаж щодо порядку проведення субтесту.

На виконання субтесту з аудіювання відводиться до 20 хвилин.

Субтест з аудіювання проводиться в лінгафонному кабінеті.

Субтест 3. Читання. Тестові завдання, що пропонуються кандидатам, спрямовані на перевірку рівня сформованості компетентності в читанні, а саме: детальне розуміння змісту прочитаного, вміння встановлювати значення лексико-граматичних одиниць на основі контексту, знання засобів організації дискурсу.

Тестований повинен розуміти прості автентичні тексти на знайому тематику, читати точні та основані на фактах тексти, що містять описи осіб, місць, речей та подій у теперішньому, минулому та майбутньому часі. Потрібно розуміти основний зміст і подробиці літературного тексту, вміти узагальнювати та співвідносити інформацію у доволі складних текстах.

У субтесті використовуються завдання трьох видів: множинного, перехресного та альтернативного вибору.

Множинний вибір – вибір з декількох запропонованих відповідей. Множинний вибір може бути представлено у різних формах. Його узагальнена структура складається з основи, в якій пропущено один з елементів. Для заповнення пропусків надається чотири варіанти відповідей.

Перехресний вибір – зіставлення або встановлення відповідності. Він існує у багатьох різновидах: зіставлення заголовків / ключових речень / запитань з текстами / частинами текстів для читання.

Альтернативний вибір – цей тестовий метод є варіантом множинного вибору лише з двома варіантами відповідей – “правильно” і “неправильно”.

У субтесті використовуються автентичні тексти, які може бути адаптовано, обсягом до 500 слів. Порядок розташування тестових завдань відповідає послідовності надання інформації у текстах.

Субтест з читання містить 20 тестових завдань, із них:

10 – множинного вибору;

5 – перехресного вибору;

5 – альтернативного вибору.

Під час проведення субтесту з читання кандидати записують відповіді у бланки для відповідей. Писати або робити будь-які позначки у буклетах забороняється. Кандидати повинні писати розбірливо, виправлення повинні бути зрозумілими. Кожне виправлення завіряється особистим підписом кандидата.

На виконання субтесту з читання відводиться до 40 хвилин.

Субтест 4. Говоріння. Говоріння здійснюється у формі діалогу чи монологу і є спрямованим до однієї особи або до необмеженої кількості осіб. Акт говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба; предмет – думки того, хто говорить; продукт – висловлювання (діалог або монолог) і результат, який може виражатися у вербальній чи невербальній реакції на висловлювання.

Субтест з говоріння перевіряє уміння здійснювати усну комунікацію відповідно до заданого питання та рівня компетентності з цього виду мовленнєвої діяльності і проводиться іноземною мовою у формі інтерв'ю двома членами комісії (співрозмовник та екзаменатор).

Кандидат повинен продемонструвати: вміння спілкуватися у повсякденних та стандартних робочих ситуаціях:

здатність описувати людей, місця та речі, розповідати про теперішні, минулі, майбутні події логічно завершеними розмовними блоками, стверджувати факти;

порівнювати, протиставляти, надавати конкретні інструкції та вказівки, ставити передбачувані запитання і відповідати на такі запитання;

здатність обговорювати у звичайній неформальній обстановці конкретні теми, наприклад: робочі та сімейні справи, власне оточення, інтереси, подорожі, новини дня тощо;

здатність говорити розгорнутими реченнями в повсякденних ситуаціях, наприклад: під час вирішення особистих питань та питань, що пов'язані з житлом, давати складні, детальні та довгі пояснення, обговорювати зміни планів щодо подорожей або інших справ.

Рекомендовані теми до співбесіди:

персональна ідентифікація;

загальне робоче оточення і повсякденна робота, стосунки з колегами;

ділові та туристичні подорожі;

міжнародні конференції, зустрічі, дискусії;

здоров'я та особиста безпека;
світові ризики і катаклізми останнього десятиліття;
сучасні та перспективні технології;
захист навколишнього середовища;
Збройні Сили України та провідних країн світу;
обрана галузь знань, сучасні методи дослідження, наукові інтереси та амбіції;
питання професійного та академічного характеру.

На виконання субтесту з говоріння відводиться до 15 хвилин на одну особу.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “011 Освітні, педагогічні науки”

Військова педагогіка як прикладна галузь професійної педагогіки.
Основні категорії педагогіки вищої військової школи.
Компетентнісний підхід у системі вищої військової освіти.
Вимоги керівних документів щодо організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах.
Види та форми наукової і науково-технічної діяльності.
Система воєнно-наукових досліджень та її компоненти.
Характеристика наукової і науково-технічної діяльності викладача ВВНЗ.
Характеристика основних категорій педагогіки вищої військової школи.
Системи виховання і навчання в різні історичні періоди.
Основні напрями розвитку сучасних педагогічних концепцій в зарубіжних країнах.
Основні напрями діяльності викладача вищої військової школи.
Педагогічна культура викладача вищого військового навчального закладу.
Теорія військового виховання в науково-педагогічній спадщині М.І. Драгомирова.
Педагогічні погляди М.І. Драгомирова.
Об'єкт, предмет і завдання педагогіки вищої військової школи.
Види навчальних занять у вищих військових навчальних закладах.
Особливості застосування методу спостереження у педагогічному дослідженні.
Основні етапи педагогічного дослідження.
Концептуальний апарат педагогічного дослідження. Об'єкт, предмет, мета педагогічного дослідження.
Загальна характеристика методів педагогічного дослідження.
Методика проведення педагогічного експерименту.
Використання статистичних методів у педагогічних дослідженнях.
Військово-педагогічний процес у вищих військових навчальних закладах: поняття, структура та характеристика компонентів.

Сучасні підходи до організації освітнього процесу у вищій військовій школі.

Методи навчання майбутніх офіцерів у ВВНЗ: поняття, класифікація і стисла характеристика.

Цілепокладання у вищій військовій школі.

Педагогічна система вищого військового навчального закладу.

Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу.

Перші українські виші. Києво-Могилянська академія, її значення для розвитку педагогічної думки.

Форми організації освітнього процесу у ВВНЗ, їх характеристика.

Засоби навчання у ВВНЗ, їх характеристика.

Військове виховання майбутніх офіцерів: поняття, зміст та особливості.

Педагогічна майстерність викладача ВВНЗ.

Емпіричні методи дослідження в педагогіці (загальна характеристика).

Теоретичні методи дослідження з педагогіки (загальна характеристика).

Етапи науково-педагогічного пошуку.

Планування науково-педагогічного пошуку.

Програма експериментально-дослідного навчання з педагогіки вищої військової школи: мета, завдання, зміст.

Характеристика наукової і науково-технічної діяльності викладача ВВНЗ.

Поняття педагогічної техніки та її складові.

Педагогічна етика викладача вищої військової школи.

Морально-етична культура військовослужбовця. Моральні зобов'язання та вимоги професії.

Моральна норма, моральний ідеал як регулятиви життєдіяльності військового колективу.

Культура спілкування та етикет військового педагога.

Наука як складова культури. Наука та філософія, наука та релігія, наука та мистецтво.

Роль науки у сучасній освіті. Функції науки в сучасному суспільстві.

Внесок українських вчених у світову педагогічну спадщину.

Освіта України в умовах зростання національно-культурної ідентичності.

Причини та засади формування нового етапу розвитку української культури.

Критичне мислення викладача вищої військової школи у процесі формування освітнього змісту.

Планування та організація освітнього процесу у вищій військовій школі.

Формулювання та впорядкування педагогічних цілей.

Дидактичні вимоги до формування змісту навчальних дисциплін.

Види практик, їх організація та проведення у ВВНЗ. Форми звітності з практик різних видів.

Система дидактичного контролю в контексті формування внутрішніх механізмів забезпечення якості вищої освіти.

Педагогічне тестування як засіб підвищення якості освітнього процесу.

Методологічні підходи до організації наукових досліджень у системі

військової освіти: поняття і загальна характеристика.

Системний підхід до організації та проведення наукових досліджень.

Дослідницька компетентність науково-педагогічного працівника: поняття, зміст і складові.

Види та форми наукових публікацій.

Пріоритетні завдання та напрями діяльності сучасного ВВНЗ.

Нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності ВВНЗ.

Ліцензування та акредитація ВВНЗ в Україні.

Сучасні світові тенденції розвитку вищої школи.

Сутність та зміст Болонського процесу.

Основні положення Болонської декларації.

Концептуальні засади формування ЄПВО.

Проблеми стандартизації вищої освіти.

Стандарти освітньої діяльності.

Стандарти вищої освіти.

Професійні стандарти.

Європейська кредитно-трансферна система накопичення як важливий інструмент євроосвітньої інтеграції.

Особливості навчання дорослої людини.

Активні методи навчання дорослих в освітній діяльності вищої військової школи.

Особливості розвитку критичного мислення у слухачів вищої військової школи на основі таксономії Блума.

Загальні положення, основні визначення та принципи дистанційного навчання у Збройних Силах України.

Література для підготовки:

1. Вітченко А.О., Осьодло В.І. Педагогіка вищої військової школи: підруч. К.: НУОУ, 2017. – 504 с.

2. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід: підруч. / авт. кол. (С.Д. Максименко, В.І. Осьодло, М.С. Корольчук), та ін. / за заг. ред. С.Д. Максименка. К.: НУОУ, 2013. – 811 с.

3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

4. Вітченко А.О., Осьодло В.І., Салкуцян С.М. Технології навчання у вищій військовій школі: теорія і практика: навч.-метод. посіб. К.: НУОУ, 2016. – 272 с.

5. Інноваційні педагогічні технології у вищій школі: навч.-метод. посіб. / Стрілець С. І. ; Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, каф. дошк. та почат. освіти. Чернігів: Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т.Г. Шевченка, 2012. 198 с.

6. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібн. К.: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.

7. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельок, А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2007. – 495 с.

8. Руснак І.С., Іванчук М.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2008. – 176 с.

9. Телелим В.М., Вітченко А.О., Осьодло В.І., Салкуцян С.М. Вища освіта України і Болонський процес: підруч. Київ: НУОУ, 2015. – 396 с.
10. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / [З. Н. Курлянд та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. К.: Знання, 2012. – 390 с.
11. Чернілевський Д. В., Томчук М. І. Педагогіка та психологія вищої школи: Навч. посіб. Вінниця, 2006. – 402 с.
12. Журавська Н.С. Методологія і методика навчання спеціальних дисциплін : монографія / Н. С. Журавська. Ніжин: Лисенко М. М., 2012. – 359 с.
13. Нещадим М.І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: Монографія. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2003. – 852с.
14. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.М. Воловик, О.І. Кульчицька, Л.Є. Сігаєва, Я.В. Цехмістер та ін.; За ред. С.О. Сисоєвої. Київ, – 2001.
15. Яворська Г. Х. Соціально-професійна зрілість курсантів вищих закладів освіти МВС України: Монографія. Одеса: ПЛАСКЕ ЗАТ, 2005. – 408 с.
16. Енциклопедія освіти / В.Г. Кремень (голов.ред.). К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
17. Кремень В. Г. Освіта і наука України : шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / В. Г. Кремень. К.: Грамота, 2003. 216 с.

Програма окремого вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “011 Освітні, педагогічні науки” з іншою базовою освітою

Педагогіка як наука. Предмет, структура і перспективи її розвитку.

Педагогіка – наука про виховання людини.

Педагогіка як прикладна наука, спрямована на розв'язання життєвих проблем, що виникають у процесі виховання, навчання, освіти особи.

Предмет педагогіки. Джерела розвитку педагогіки. Виділення педагогіки і оформлення її в наукову систему.

Основні категорії педагогіки: виховання, навчання, освіта, формування, розвиток, вдосконалення, педагогічний процес, процес навчання, процес виховання. Виховання як суспільне явище, його історичний характер. Виховання в широкому і вузькому розумінні – соціальному, педагогічному.

Педагогічна наука і педагогічна практика, система педагогічних наук. Військова педагогіка і педагогіка вищої військової школи.

Зв'язок педагогіки з іншими науками.

Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку українського суспільства та Збройних сил України.

Закони України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Національна доктрина розвитку освіти.

Особливості методів військово-педагогічного дослідження. Основні педагогічні методи дослідження: теоретичні, емпіричні, експериментальні та

статистичні.

Основні види компетентності, які формує система освіти в Україні.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: педагогіка, дидактика, теоретико-методологічні основи педагогіки, педагогічний процес.

Процес формування та розвитку особистості. Основні чинники формування та розвитку особистості як соціального та професійного суб'єкта. Джерела, умови та рушійні сили і закономірності розвитку особистості як суб'єкта навчальної, квазіпрофесійної та професійної діяльності.

Спадковість і розвиток.

Вплив соціального середовища на формування і розвиток особистості учня, студента, курсанта та слухача.

Навчання, виховання, формування і розвиток особистості як соціального суб'єкта під впливом педагогічних чинників. Наукові засади вікової періодизації розвитку людини.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт, спадковість, середовище, формування, розвиток, навчальна діяльність, спільна діяльність, спілкування, активність особистості, суб'єкт виховання, самовиховання, психічні новоутворення – психічні процеси.

Дидактика – теорія освіти і навчання. Виникнення і розвиток дидактики. Вклад вітчизняних і зарубіжних педагогів у розвиток дидактики. Основні категорії дидактики.

Взаємозв'язок дидактики і окремих методик. Основні дидактичні категорії: мета навчання, викладання, педагогічна діяльність, навчальна діяльність, учіння.

Закономірності і принципи навчання.

Зміст навчання.

Методи навчання, види навчальних занять, засоби навчання.

Організаційні форми навчання.

Педагогічна діагностика.

Сутність процесу навчання та його особливості в системі військової освіти.

Навчальний процес: цілі, спільна діяльність вчителя та учнів, функції – освітня, виховна, формувальна, розвивальна. Основні компоненти навчального процесу: цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, суб'єкт-суб'єктний, операційно-діяльнісний, контрольо-регулювальний, оцінно-результативний.

Основні види компетентності випускників різних закладів освіти.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: поняття “дидактика”, теоретико-методологічні основи процесу навчання.

Сутність понять “закон” і “закономірність” та їх взаємозв'язок. Основні закономірності навчання: зумовленість навчання суспільними потребами. залежність процесу навчання від умов, в яких він відбувається; взаємозв'язок і взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, формування, розвитку, вдосконалення і взаємозалежність процесу навчання та реальних

навчальних можливостей учнів (студентів, курсантів, слухачів); єдність викладання та навчальної діяльності в процесі навчання; взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання.

Принципи навчання та їх характеристика: гуманізація, індивідуалізація та диференціація навчання; науковість; доступність; наочність; зв'язок теорії з життям і діяльністю; систематичність, системність та активність учнів у навчанні, міцність засвоєння знань; індивідуальний підхід до учнів (студентів, курсантів, слухачів) за умов спільної діяльності в навчальній групі; виховне навчання; позитивний емоційний фон навчання; навчання на високому рівні труднощі; проблемності та контекстності як провідний принцип розвивального навчання тощо.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: закон, закономірність, принцип, правило навчання.

Освіта та її роль у формуванні та розвитку особистості та формування основних видів компетентності випускників – ключових, професійної та фахової. Зміст освіти як дидактична категорія. Концепції освіти. Наукові основи визначення змісту освіти в системі військової освіти.

Рівні освіти. Вдосконалення змісту освіти відповідно до вимог Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”. Стандарти освіти, проблема їх розроблення. Навчальний план у вищій школі, його будова, характеристика інваріантної та варіативної частин. Навчальні програми. Особливості навчальних планів і навчальних програм різних ЗВО та ВНЗ.

Характеристика підручників і навчальних посібників сучасної вищої школи.

Проблеми змісту освіти в зарубіжній педагогіці та практиці.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: освіта, зміст освіти, знання, уміння, навички, навчальний план, навчальна програма, навчальна програма дисципліни, робоча навчальна програма дисципліни, підручник, навчальний посібник, загальна освіта, політехнічна освіта, професійна освіта, військова освіта, вища освіта.

Метод навчання як дидактична категорія. Методи навчання і види навчальних занять та їх характеристика: цілі, способи та прийоми діяльності вчителя та учнів (студентів, курсантів і слухачів), психологічні закономірності засвоєння навчального матеріалу, ступінь досягнення цілі діяльності. Призначення та функції методів навчання: спонукальна, навчальна, розвивальна, виховна, організаційна. Прийоми навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання у педагогічній науці.

Основні вимоги до навчального заняття: загально-педагогічні, дидактичні, психологічні, санітарно-гігієнічні. Аналіз навчального заняття. Шляхи підвищення ефективності навчального заняття в сучасній школі.

Методи навчання у вищій військовій школі та особливості їх реалізації у процесі викладання загальновійськових і військово-спеціальних дисциплін.

Засоби навчання, їх класифікація та характеристика. Функції засобів навчання.

Оптимальний вибір методів і засобів навчання.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати такі основні поняття: методи навчання, прийоми навчання, види навчальних

занять, функції методів навчання, засоби навчання, оптимальність вибору методів навчання.

Форма організації навчання як дидактична категорія. Історія розвитку організаційних форм навчання: індивідуальна та індивідуально-групова, класно-урочна, белл-ланкастерська, мангеймська, Дальтон-план.

Основні організаційні форми набуття освіти: очна, заочна, змішана, дистанційна, формальна і неформальна та їх характеристика.

Класно-урочна форма організації навчання та її основні ознаки.

Класно-урочна форма організації навчання як основна форма організації навчання.

Фронтальні, групові та індивідуальні форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів (студентів, курсантів, слухачів) на навчальному занятті.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: форма організації навчання, урок, вимоги до організаційних форм навчання.

Педагогічна наука про виховання як цілеспрямований процес формування та розвитку особистості. Сутність процесу виховання, його особливості і рушійні сили.

Сучасні підходи до виховного процесу: компетентнісний; гуманістичний; особистісно орієнтований; діяльнісний; ціннісно-орієнтаційного ставлення до себе, до людей і навколишнього світу; етнокультурний; комплексний та ін.

Виховний процес як система та її основні елементи. Конкретизація мети виховання в системі військової освіти. Вихованість як інтегральна властивість особистості та військового фахівця, результат процесу виховання. Діагностування, критерії оцінювання вихованості учнів (студентів, курсантів, слухачів).

Процес самовдосконалення особистості. Самовиховання, перевиховання.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: процес виховання, виховний процес, педагогічна взаємодія, рушійні сили виховного процесу, підходи до виховання, функції виховного процесу, самовиховання, перевиховання.

Поняття про закономірності і принципи виховання. Закономірності виховання: зумовленість виховання суспільними умовами і конкретними потребами професійної діяльності, взаємозв'язок процесів виховання і навчання, освіти і розвитку, самовиховання і самовдосконалення; визначальна роль діяльності і спілкування у вихованні особистості; залежність виховання від вікових індивідуальних особливостей вихованців; взаємозв'язок групи і особистості у виховному процесі; взаємозв'язок завдань, змісту, методів, форм і результату виховання; залежність результативності виховного впливу від характеру стосунків вихователів і вихованців.

Принципи виховання як відображення закономірностей виховного процесу та їх характеристика: єдність національного і загальнолюдського виховання; гуманність і національний характер виховання; природо-відповідність і зв'язок виховання з життям; культуровідповідність і контекстність виховання; активність, самодіяльність і творча ініціатива

вихованців; демократизація, гуманізація, безперервність і наступність виховання; формування і розвиток вихованців; єдність навчання і виховання; диференціація та індивідуалізація виховання; врахування вікових особливостей вихованців; гармонізація родинного, суспільного і професійного виховання та ін.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: закономірності виховання, принципи виховання.

Поняття про мету виховання. Загальні та індивідуальні цілі виховання. Соціальна та професійна зумовленість мети виховання та її об'єктивний характер. Видатні вітчизняні педагоги минулого і сучасності про мету виховання. Виховний ідеал, його взаємозв'язок із метою виховання. Видатні вітчизняні педагоги про ідеал національного виховання (К. Ушинський, С. Русова, Г. Ващенко та ін.). Мета і ідеали виховання в сучасній системі освіти, їх співвідношення і конкретизація (О. Вишневський).

Чинники, що визначають вибір мети виховання: політика та ідеологія, потреби розвитку суспільства, темпи наукового, технічного і соціального прогресу, економічні можливості суспільства; народні традиції; рівень розвиненості учнів, педагогічної теорії і практики; можливості учнів (студентів, курсантів, слухачів); компетентність і майстерність науково-педагогічних працівників; вимоги виробництва та ін.

Сутність змісту виховання. Вимоги до відбору змісту виховання. Основні напрями змісту виховання. Завдання і зміст професійного (військового) виховання.

Поняття про мораль. Суть, завдання і зміст морального виховання: загальнолюдських (вічних), національних, громадянських, сімейних і професійних цінностей особистості та військового професіонала. Формування та розвиток національної свідомості і громадянських якостей, політичної культури, духовності особистості військовослужбовця; формування професійної культури військовослужбовця; виховання негативного ставлення до алкоголю, нікотину, наркотиків; статевий розвиток; правове виховання. Шляхи і засоби морального виховання військовослужбовців.

Завдання і зміст військово-професійного виховання.

Фізичне виховання в сучасній вищій військовій школі. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного виховання. Зміст, засоби та організаційні форми фізичного виховання учнів (курсантів, студентів, слухачів), здорового способу їх життя, турботи про власне здоров'я.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: мета виховання, виховний ідеал, завдання виховання, зміст виховання, напрями змісту виховання: розумове, моральне, трудове, естетичне, фізичне; світогляд, науковий світогляд; національна самосвідомість; громадянськість; духовність; художньо-естетична культура, екологічна культура, політична культура; військове та військово-професійне виховання.

Поняття про методи, прийоми і засоби виховання. Діалектична єдність мети, принципів, змісту методів, засобів і результату виховання. Розвиток теорії методів виховання. Народна педагогіка про методи виховання. Проблема класифікації методів виховання учнів (курсантів, студентів,

слухачів).

Методи формування свідомості особистості військовослужбовця. Характеристика основних методів формування свідомості військовослужбовця: розповідь, роз'яснення, пояснення, лекція, етична бесіда, умовляння, навіювання, дискусія, переконання, особистий приклад. Педагогічні умови ефективного їх використання.

Методи організації діяльності, спілкування і формування досвіду громадської поведінки учнів (курсантів, студентів, слухачів): привчання, вправи, тренування, педагогічна вимога (пряма й опосередкована), громадська думка, прогнозування, доручення, створення виховних ситуацій. Вимоги до організації діяльності учнів (курсантів, студентів, слухачів).

Методи стимулювання поведінки і діяльності школярів: постановка перспективи, змагання, гра, романтика, заохочення, покарання, спонукання. Психолого-педагогічні вимоги використання методів, стимулювання позитивної поведінки і діяльності у виховані учнів (курсантів, студентів, слухачів).

Характеристика методів контролю і самоконтролю (самовиховання): самоаналіз вчинків, самооцінювання, самодисципліна, самоспостереження, самопереконання, самосхвалення, самозасудження тощо.

Умови оптимального вибору, цілеспрямованого застосування методів виховання у системі військової освіти.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) має знати основні поняття: метод виховання, прийом виховання, засіб виховання, класифікація методів виховання військовослужбовців.

Сутність педагогічної діагностики, її мета та завдання в педагогічному процесі. Функції: мотиваційна, освітня, розвивальна, коригувальна, виховна, управлінська. Види контролю в педагогічному процесі: попередній, поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, заключний. Методи та форми діагностування та їх характеристика. Оцінювання та облік результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів (курсантів, студентів, слухачів). Критерії оцінювання: об'єктивність, глибина, широта, повнота, міцність, системність, точність, осмисленість, міжпредметність і контекстність. Характеристика бальної системи оцінювання знань учнів (курсантів, студентів, слухачів). Рейтингове оцінювання знань та особливості її застосування в сучасній вищій військовій школі. Нові підходи до контролю і оцінювання знань учнів (курсантів, студентів, слухачів) у процесі реформування вищої школи в Україні.

Педагогічні вимоги до перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок учнів (курсантів, студентів, слухачів). Шляхи подолання формалізму в оцінюванні результатів їх навчально-пізнавальної діяльності.

Відмінність понять діагностування, контроль та оцінювання навчальної успішності учнів (курсантів, студентів, слухачів) в Україні та провідних країнах світу.

Основні поняття: діагностування, контроль, оцінювання та облік знань; функції діагностування, контролю; види контролю; методи контролю; форми контролю; критерії оцінювання.

Література для підготовки:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Бондар В.І. Дидактика. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
3. Василюк А., Корсак К., Яковець Н. Нариси з порівняльної педагогіки. – Ніжин, 2003. – 119 с.
4. Василюк А., Пахопинський Р., Яковець Н. Сучасні освітні системи. – Ніжин, 2002. – 139 с.
5. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.; За ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
7. Дем'яненко Н.М. Загальнопедагогічна підготовка вчителя в Україні (XIX-перша третина ХХ ст.). – К., 1998.
8. Десятов Т.М. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аспект. – К., 2000.
9. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти: монографія / авт. кол. В. В. Ягупов, Л. М. Петренко, С. Г. Кравець та ін. / За наук. ред. В. В. Ягупова. – Житомир: “Полісся”, 2019. – 234 с. ISBN 978-966-655-917-6 DOI: <https://doi.org/10.32835/978-966-655-917-6/2019> або https://lib.iitta.gov.ua/721757/1/Дистанц_моногр.pdf
10. Жигірь В.І. Професійна педагогіка: навч. посіб. / В.І. Жигірь, О.А. Чернега / За ред. М.В. Вачевського. – К.: “КОНДОР”, 2012. – 336 с.
11. Закон “Про вищу освіту”. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
12. Закон України “Про загальну середню освіту”.
13. Ігнатенко Г.В. Професійна педагогіка: навч. посіб. / Г.В. Ігнатенко, О.В. Ігнатенко. К.: Вид. Дім «Слово», 2013. – 352 с.
14. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упор. О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, КОО, 2003. – 766 с.
15. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 29.03.2016 № 3).
16. Народна педагогіка і світовий досвід: Уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання – Прес, 2003. – 134 с.
17. Національний класифікатор України: “Класифікатор професій” ДК 003:2010 // Видавництво “Соцінформ”. – К.: 2010. НРК – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
18. Педагогіка. Хрестоматія / Уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання – Прес, 2003. – 700 с.
19. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
20. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища шк., 2006. – 606 с.

21. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій”.

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)”.

24. Положення про Науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України, затвержене наказом Міністерства освіти і науки України від 11.09.2015 № 922 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 27.10.2015 № 1115).

25. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін. / За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 349 с.

26. Професійна освіта: Словник: навч. посіб./ Уклад. С.У.Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г.Ничкало. — К.: Вища школа, 2000. — 380 с.

27. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти – file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf.

28. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд – http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_U_A_2015.pdf.

29. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації. http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf.

30. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка: Навч. посібник. – Суми: Ред.-видавн. Відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

31. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ “ЦС”, 2015. 32 с.

32. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 528 с.

33. Ягупов В.В. Військове виховання: історія, теорія і методика: навч. посіб. / [В.В. Ягупов, С.Г. Єрохін, В.Л. Кирик та ін.]; за ред. В.В. Ягупова. – К.: Graphic&Design, 2000. – 560 с.

34. Ягупов В.В. Військова дидактика : навч. посіб. / В.В. Ягупов. — К.: ВПЦ “Київський університет”, 2000. – 400 с.

35. Ягупов В.В. Військова психологія : підручник / В.В. Ягупов. — К.: Тандем, 2004. – 656 с.

36. Ягупов В.В. Методика навчання спілкуванню в управлінській діяльності: навч. посіб. / В.В. Ягупов, Н.М. Костриця, В.І. Свистун. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 272 с.

37. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

38. Ягупов В.В. Професійна суб’єктність, суб’єкт військово-професійної діяльності як інтегральний результат професійної підготовки

офіцерів / В.В. Ягупов // Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія / за заг ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во Рута, 2016. – С. 223-233. ISBN 978-617-581-300-3 <http://lib.iitta.gov.ua/705111/1/>

39. Ягупов В.В. Теорія і методика військового навчання: монографія / В.В. Ягупов. – К. : Тандем, 2000. – 380 с.

40. Ягупов В.В. Теория и методика профессионального развития научно-педагогических работников: в аспекте методологической культуры: монография / В.В. Ягупов, И.Н. Козубцов, Л.С. Таршилова, Л.М. Козубцова. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2016. – 312 с. – ISBN 978-601-319-027-3.

41. Ягупов В.В. Педагогічні вимоги суб'єктно-діяльнісного підходу до формування професійної суб'єктності майбутніх учителів початкових класів у вищому навчальному закладі / В.В. Ягупов, А.Р. Бекирова // Wybrane aspekty dotyczące człowieka współczesnej cywilizacji : nauka, edukacja, rynek pracy / Plewka, Czesław [Redakcja]; Politechnika Koszalińska [Instytucja sprawcza.]; Wydawnictwo Uczelniane (Politechnika Koszalińska) [pbl.]. – Koszalin, 2017. – S. 347-362. ISSN 0239-7129 ISBN 978-83-7365-451-8

42. Ягупов В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень: підручник. – К.: НУОУ, 2019. – 444 с.

43. International Standard Classification of Education ISCED 2011. - UNESCO Institute for Statistics, 2012. – 84 p.

44. ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013): Manual to accompany the International Standard Classification of Education 2011. – UNESCO Institute for Statistics P.O., 2014. – 20 p.

45. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 308 с.

46. Magna Charta Universitatum // www.magna-charta.org/pdf/mc_pdf/mc_ukranian.pdf

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт”

Предмет теорії і методики фізичного виховання як наукової та навчальної дисципліни.

Зміст понять “культура”, “фізична культура”. Зміст понять “фізичне виховання”, “система фізичного виховання”, “фізичний розвиток”.

Фізична культура як частина загальної культури. Ціннісний склад фізичної культури. Мета, завдання і принципи фізичного виховання в Україні.

Система методів фізичного виховання. Структура процесу навчання фізичним вправам. Характеристика принципів фізичного виховання.

Загальна характеристика засобів фізичного виховання.

Нормативно-правове забезпечення галузі “Фізична культура і спорт”.

Характеристика напрямів спорту: олімпійський спорт, професійний спорт, неолімпійський спорт, адаптивний спорт.

Сучасні тенденції розвитку професійного спорту в світі.

Сучасні тенденції розвитку неолімпійського спорту в світі.

Сучасні тенденції розвитку адаптивного спорту в світі.

Роль економіки у розвитку спорту.

Значення фізичної культури та спорту для розвитку економіки країни.

Професійний спорт як різновид підприємницької діяльності.

Порівняльний аналіз джерел прибутків у різних напрямках спорту.

Спонсорство у спорті: поняття, види.

Неофіційний командний залік: історія виникнення, значення для розвитку спорту, варіанти підрахунку.

Лідерство на Іграх Олімпіад і фактори, що його обумовлюють.

Фактори, що впливають на результати виступів збірних команд на міжнародних спортивних аренах.

Актуальні проблеми адаптивного спорту.

Антидопінгова діяльність в спорті: проблеми та перспективи їх вирішення.

Основні завдання комплексного обстеження під час занять різними видами спорту.

Організація науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів збірних команд.

Сучасні методи оцінки функціонального стану і функціональних можливостей спортсменів у процесі спортивного вдосконалення.

Стародавні Олімпійські ігри: започаткування, передумови відродження Олімпійських ігор сучасності.

Національний олімпійський комітет: діяльність, взаємозв'язок з МОК, МСФ.

Розвиток олімпійського руху в Україні.

Визначення і зміст понять “змагання”, “система підготовки спортсменів”, “спортивна підготовка”, “підготовленість”, “спортивне тренування”, “тренуваність”, “спортивна форма”. Мета, завдання, засоби та принципи спортивного тренування.

Особливості адаптації спортсменів різної кваліфікації і підготовленості.

Значення режимів чергування навантаження і відпочинку для побудови тренувального процесу.

Змагання у системі підготовки спортсменів. Способи проведення і характер змагань.

Методи наукових досліджень у теорії і методиці спортивної підготовки.

Технічна підготовка і її зміст. Засоби і методи контролю за технічною підготовкою.

Особливості тактичної підготовки спортсменів, її завдання, контроль за тактичною підготовленістю спортсменів.

Завдання та напрями психологічної підготовки спортсменів.

Загальна структура багаторічної підготовки і фактори, які її визначають.

Основи відбору та орієнтації спортсменів.

Контроль, його види і місце в системі підготовки спортсменів.

Прогнозування у спорті. Характеристика короткострокового, середньострокового та довгострокового прогнозування.

Медико-біологічне забезпечення підготовки спортсменів. Засоби відновлення та стимуляції працездатності.

Перетренованість, травматизм та захворюваність у тренувальному

процесі.

Класифікація фізичних вправ. Кінематичні і динамічні характеристики фізичної вправи. Поняття про техніку.

Загальне поняття про адаптацію, її види, закономірності, значення для практики. Значення навантаження та відпочинку у процесі розвитку рухових якостей.

Поняття про техніку фізичних вправ та її характеристика. Помилки, причини їх виникнення й шляхи їх подолання при навчанні фізичним вправам.

Загальні поняття про методичні принципи навчання і виховання.

Визначення поняття “гнучкість”, її види. Завдання, засоби і методика розвитку гнучкості.

Визначення поняття “сила”. Види сили і режими роботи м’язів. Методика розвитку максимальної сили.

Завдання, засоби і методика розвитку швидкісних якостей. Методика розвитку і контролю елементарних і комплексних форм прояву швидкості.

Характеристика витривалості, як рухової якості. Види витривалості, її значення. Методика розвитку спеціальної витривалості.

Координаційні здібності і методика їх розвитку. Силова підготовка, її характеристика. Фактори, що обумовлюють рівень її прояву.

Характеристика фізичного виховання, як педагогічного процесу. Характеристика форм занять у фізичному вихованні.

Види контролю у процесі фізичного виховання, їх характеристика, завдання, методи.

Педагогічне управління у процесі фізичного виховання. Мета, завдання управління.

Значення рухової активності у різних періодах життя. Наслідки обмеження рухової активності людини. Методи визначення обсягу рухової активності людини.

Характеристика понять “фізичне здоров’я”, “фізична підготовка”, “фізичний стан”, “фізичний розвиток”, “фізична підготовленість”, “фізичні якості”, “фізичне вдосконалення”.

Поняття про здоровий спосіб життя. Фактори здорового способу життя.

Загальна характеристика видів спорту для всіх та їх класифікація. Завдання та зміст різних видів лікарсько-педагогічного контролю.

Місце рекреації у фізичному вихованні різних груп населення. Принципи, функції, відмінні особливості фізичної рекреації та їх характеристика.

Сучасні підходи щодо оцінки фізичного стану людини. особливості рухової активності осіб з високим ризиком розвитку хронічних захворювань.

Форми фізичної підготовки військовослужбовців.

Навчальні заняття з фізичної підготовки військовослужбовців.

Ранкова фізична зарядка військовослужбовців.

Спортивно-масова робота військовослужбовців.

Фізичне тренування у процесі навчально-бойової діяльності.

Самостійна фізична підготовка військовослужбовців.

Розділи фізичної підготовки військовослужбовців.

Засоби фізичної підготовки військовослужбовців.

Планування фізичної підготовки у військах (силах).
Підготовка керівників з фізичної підготовки у військах (силах).
Контроль фізичної підготовки у військах (силах).
Облік фізичної підготовки у військах (силах).
Організація спеціальної фізичної підготовки у військах (силах).
Особливості застосування військово-прикладних та спеціальних вправ під час проведення різних форм фізичної підготовки.
Методика проведення навчальних занять з рукопашного бою.
Методика проведення навчальних занять з подолання смуги перешкод.
Методика проведення навчальних занять з військово-прикладного плавання.
Методика проведення навчальних занять з лижної підготовки.

Література для підготовки:

1. Андрєєва О.В. Фізична рекреація різних груп населення/ Андрєєва О.В. К.: Поліграфсервіс, 2014. – 210 с.
2. Барков В.М., Глазунов С.І., Жембровський С.М., Петрачков О.В., Погребняк Д.В., Сухорада Г.І., Фіногенов Ю.С. Фізична підготовка у військах. Практичні рекомендації. / за заг. ред. О. В. Петрачкова. 2-е видання, перероблене і доповнене. К.: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2017. – 272 с.
3. Булатова М.М., Бубка С.Н., Платонов В.М. Олімпійський спорт у системі гуманітарної освіти: навчальне видання. Київ, 2019. – 912 с.
4. Височіна Н.Л. Психологічне забезпечення у системі підготовки спортсменів в олімпійському спорті: монографія. Київ: “Центр учбової літератури”, 2017. – 384 с.
5. Волков Л.В. Теория и методика детского и юношеского спорта. К.: Олимпийская литература, 2002. – 294 с.
6. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика / М. В. Дутчак. – К.: Олімпійська література, 2009. – 279 с.
7. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. – К., 2009. – 22с
8. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. Київ, 2011. – 335 с.
9. Круцевич Т.Ю. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник / Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня. – К.: Олімпійська література, 2010. – 248 с.
10. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры / М.М. Булатова, С.Н. Бубка. – К.: Олимпийская литература, 2012. – 408 с. – ил.
11. Костюкевич В.М., Шинкарук О.А., Воронова В.І., Борисова О.В. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти зі спеціальності “Фізична культура і спорт”. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, без змін. К.: Національний університет фізичного виховання і спорту, вид-во “Олімпійська література”, 2019. – 528 с.
12. Костюкевич В.М. Теорія і методика спортивної підготовки у запитаннях і відповідях. Навчально-методичний посібник. Вінниця: Планер, 2016. – 159 с.
13. Мулик В.В., Камаєв О.І. Теорія системності і системний підхід в

професійній діяльності тренера: навчально-методичний посібник. Харків: ХДАФК, 2017. 88 с.

14. Олимпийские игры (1896-1972) / М.М. Булатова, С.Н. Бубка, В.Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 2012. – Т.1. – 496 с.

15. Олимпийские игры (1976-2012) / М.М. Булатова, С.Н. Бубка, В.Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 2012. – Т.2. – 512 с.

16. Пафенбергер Р.С. Здоровый образ жизни. / Р.С. Пафенбергер, Э. Ольсен. – К.: Олимпийская литература, 1999 – 319 с.

17. Пічугін М.Ф. Фізичне виховання військовослужбовців: Навч. посіб. / М.Ф. Пічугін, Г.П. Грибан, В.М. Романчук. Житомир: ЖВІ НАУ, 2011. – 820 с.

18. Платонов В.Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов. К.: Олимпийская литература, 2017. – 656 с. : ил.

19. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник для тренеров : в 2 кн. К.: Олимп. лит., 2015. Кн. 1. – 680 с. : ил.

20. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник для тренеров : в 2 кн. К.: Олимп. лит., 2015. Кн. 2. – 752 с. : ил.

21. Платонов В.Н. Переодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практические приложения. К.: Олимпийская литература, 2013. – 624 с.: ил.

22. Платонов В.М. Сучасна система спортивного тренування. Київ: Перша друкарня, 2020. – 704 с.

23. Старение и двигательная активность: пер. с англ./ под. ред. С. Джесси Джоунс, Дебры Дж. Роуз.- К.: Олимпийская литература, 2012. – 440 с.

24. Теорія і методика фізичного виховання /Під ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімп. література, 2012. – Т. 1. –392 с.

25. Теорія і методика фізичного виховання /Під ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімп. література, 2012. – Т. 2. –368 с.

Програма окремого вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт” з іншою базовою освітою

Предмет і зміст теорії і методики фізичного виховання. Об'єкт і предмет навчання.

Термінологічний апарат (фізична культура, фізичне виховання, фізичний розвиток, фізичні якості, фізичний стан, фізичне здоров'я, фізична працездатність, фізична підготовка і фізична підготовленість, фізична рекреація, фізична реабілітація, рухова активність, норма).

Задачі теорії і методики фізичного виховання як навчальної та наукової дисципліни. Методи наукових досліджень в фізичному вихованні.

Взаємозв'язок рухової активності і здоров'я.

Види потреб (біологічні, соціальні, духовні), що задовольняються під час занять фізичною культурою.

Закономірності розвитку оздоровчого ефекту в системі занять. Оцінка ефективності процесу фізичного виховання.

Основні принципи фізичного виховання: гуманістичної орієнтації, пріоритету потреб, мотивів і інтересів особи, всебічного розвитку особистості, оздоровчої спрямованості, індивідуалізації, зв'язку фізичного виховання з іншими видами діяльності і зайнятості людей.

Мета і задачі фізичного виховання. Система фізичного виховання.

Характеристика фізичного виховання як педагогічного процесу. Теоретичні основи фізичного виховання як педагогічного процесу.

Спеціальні компоненти педагогічного процесу фізичного виховання. Поняття “засоби” фізичного виховання.

Методи фізичного виховання та їх характеристика. Принципи педагогічного процесу.

Фізичні вправи - основний засіб фізичного виховання. Структура, форма, зміст, класифікація фізичних вправ.

Чинники, які обумовлюють вплив фізичних вправ на організм тих, хто займаються.

Оздоровчий ефект засобів фізичного виховання. Оздоровчі сили природи та гігієнічні чинники як засоби фізичного виховання.

Техніка фізичних вправ. Поняття техніки, основи техніки, основний механізм техніки, деталі техніки.

Структурні характеристики рухових дій (кінематичні, динамічні та ритмічні характеристики).

Методологічні основи теорії навчання руховим діям.

Педагогічні та фізіологічні основи навчання руховим діям.

Предмет та задачі навчання в фізичному вихованні.

Особливості процесу навчання руховим діям.

Рухові уміння та навички, їх характеристика (особливості, значення та закономірності формування). Взаємодії рухових дій.

Передумови успішного засвоєння техніки рухових дій. Структура процесу навчання руховим діям.

Етапи навчання та їх мета. Початковий етап навчання руховим діям.

Мета, задачі, шляхи створення уявлення про рухові дії, шляхи початкового практичного засвоєння рухових дій.

Помилки, їх причини та засоби усунення.

Навантаження і відпочинок на етапі початкового навчання.

Контроль за опануванням техніки рухових дій.

Характеристика етапу поглибленого навчання і вдосконалення рухових дій.

Спрямованість, задачі етапу поглибленого навчання. Особливості методики.

Навантаження і відпочинок на етапі поглибленого навчання.

Спрямованість і задачі етапу вдосконалення рухових дій. Попередження і усунення помилок.

Перебудова техніки рухових дій. Причини, що потребують перебудови техніки рухових дій. Контроль за засвоєнням техніки рухових дій.

Загальні поняття про рухові якості. Основи методики розвитку рухових якостей.

Послідовність дій педагога при розвитку рухових якостей.

Загальна характеристика силових якостей (поняття, види, чинники, які обумовлюють силові якості).

Засоби та методи розвитку силових якостей. Контроль за рівнем розвитку силових якостей.

Поняття “швидкісні якості”, елементарні форми прояву, засоби та методика розвитку швидкісних якостей.

Чинники, що обумовлюють швидкісні якості. Контроль за рівнем швидкісних якостей.

Витривалість як фізична якість, види витривалості, фактори, що обумовлюють прояв витривалості, засоби і методи розвитку витривалості. Контроль за рівнем витривалості.

Характеристика гнучкості, види і чинники, що обумовлюють гнучкість. Засоби і методи розвитку гнучкості.

Постава, чинники та етапи її формування. Класифікація порушень постави, профілактика порушень постави.

Координаційні здібності. Контроль за рівнем розвитку гнучкості і координаційних здібностей.

Характеристика видів та сторін навантаження. Обсяг, інтенсивність.

Інтервали відпочинку між навантаженнями. Регулювання навантаження збільшення та зменшення, яке забезпечується різними факторами.

Об’єктивні показники навантаження. Показники ЧСС під час навантажень.

Контроль за навантаженням. Щільність уроку фізичної культури, її види та засоби регулювання.

Методи визначення щільності. Компоненти, які впливають на щільність уроку.

Види та засоби контролю щільності. Методика складання графіку зайнятості та показників ЧСС під час уроку фізичної культури.

Поняття “методика досліджень”, “методи досліджень”, “норми і норматив”. Зміст методики оцінки рівня фізичного розвитку.

Зміст методики оцінки рівня фізичної підготовленості: методи педагогічного тестування, поняття “Тест”, умови та вимоги до тестування фізичних якостей.

Література для підготовки:

1. Булатова М.М., Бубка С.Н., Платонов В.М. Олімпійський спорт у системі гуманітарної освіти: навчальне видання. Київ, 2019. – 912 с.

2. Волков Л.В. Теория и методика детского и юношеского спорта. К.: Олимпийская литература, 2002. – 294 с.

3. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика / М. В. Дутчак. – К.: Олімпійська література, 2009. – 279 с.

4. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. – К., 2009. – 22с

5. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. Київ, 2011. – 335 с.

5. Костюкевич В.М., Шинкарук О.А., Воронова В.І., Борисова О.В. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти зі спеціальності “Фізична культура і спорт”. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, без змін. К.:

Національний університет фізичного виховання і спорту, вид-во “Олімпійська література”, 2019. – 528 с.

6. Костюкевич В.М. Теорія і методика спортивної підготовки у запитаннях і відповідях. Навчально-методичний посібник. Вінниця: Планер, 2016. – 159 с.

7. Мулик В.В., Камаєв О.І. Теорія системності і системний підхід в професійній діяльності тренера: навчально-методичний посібник. Харків: ХДАФК, 2017. – 88 с.

8. Платонов В.Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов. К.: Олимпийская литература, 2017. – 656 с.: ил.

9. Платонов В.М. Сучасна система спортивного тренування. Київ: Перша друкарня, 2020. – 704 с.

10. Теорія і методика фізичного виховання /Під ред. Т.Ю.Круцевич. – К.:Олімп. література, 2012. – Т. 1. – 392 с.

11. Теорія і методика фізичного виховання /Під ред. Т.Ю.Круцевич. – К.:Олімп. література, 2012. – Т. 2. – 368 с.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “053 Психологія”

Поняття діяльності в психологічній науці.

Психологічні характеристики суб'єкта діяльності. Основний механізм формування суб'єкта діяльності.

Психологічна характеристика професійно важливих якостей особистості військовослужбовця.

Нервово-психічна стійкість військовослужбовця, її види, діагностика та способи розвитку.

Професіограма: загальне поняття, принципи та специфіка складання.

Психологічне забезпечення надійної та безпечної діяльності в особливих умовах.

Алгоритм визначення професійної придатності особистості військовослужбовця.

Психологічна підготовка: зміст, види та особливості проведення для забезпечення операції об'єднаних сил.

Професійне самовизначення. Підходи до дослідження професійного самовизначення особистості.

Психічний стан військовослужбовця та його регуляція на етапі підготовки до першого бою.

Організація і проведення професійно-психологічного відбору в ЗС України.

Вимоги до методів психодіагностики професійної придатності: диференційованість, об'єктивність, стандартизованість показників тесту, надійність і валідність тесту.

Психологічні особливості професійного вигорання у фахівців ризиконебезпечних професій.

Практичне мислення командира в процесі оцінки обстановки (на основі

досвіду ООС).

Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах праці.

Практичні методи та форми психологічної підготовки військовослужбовців до виконання завдань в ООС (аварійні ситуації, психологічні вправи, психологічні тренування, стресові впливи), можливості їх застосування при проведенні основних видів занять з бойової підготовки, оцінка їх реального впливу на психіку особистості.

Завдання психологічної підготовки.

Психічний стан військовослужбовця та його регуляція на етапі підготовки до першого бою.

Страх і паніка військовослужбовця в ході ведення бою: причини виникнення та наслідки.

Поведінка військовослужбовців в натовпі.

Правила поведінки під час допиту.

Поняття адаптації. Чинники професійної адаптації та оцінка рівня розвитку адаптаційних можливостей особистості.

Види професійної адаптації: психофізіологічна, професійна, психологічна, соціально-психологічна.

Етапи адаптації: первинна, період стабілізації, дезадаптація, вторинна адаптація, зниження адаптаційних можливостей.

Психологічні механізми адаптації. Критерії адаптованості.

Оцінка рівня розвитку адаптаційних можливостей особистості військовослужбовця.

Психологічний супровід на стадії професійної адаптації до діяльності в особливих умовах.

Теорії професійного розвитку особистості в працях вітчизняних психологів (В. Рибалко, С. Максименко, Г. Балл, В. Клименко).

Сучасні зарубіжні теорії розвитку особистості професіонала: диференційно-діагностична (Ф. Парсонс, Г. Бюкен), психоаналітична (У. Мозер), теорія рішень (П. Ціллер), теорія розвитку (Д. Тідеман, О'Хара), типологічна теорія (Д. Голланд).

Сучасні теорії професійного стресу. Психологічна характеристика стресостійкості особистості військовослужбовця (за досвідом АТО/ООС).

Професійна придатність. Критерії професійної придатності особистості військовослужбовця.

Психологічна підготовка військовослужбовців до виконання бойових завдань в різних умовах бойової підготовки: вночі, в лісосмузі, у відриві від основних сил, в оточенні.

Формування професійних знань, навичок, умінь фахівців ризиконебезпечних професій.

Професійна мотивація. Дослідження професійної мотивації особистості до діяльності в особливих умовах.

Методи, форми надання психологічної допомоги військовослужбовцям при отриманні бойової психічної травми.

Основні визначення теорії ймовірностей. Формула повної імовірності.

Щільність розподілу та інтегральна функція розподілу безперервної випадкової величини.

Міри центральної тенденції. Міри мінливості.

Характеристики розподілу випадкових величин: математичне очікування, дисперсія та кореляційний аналіз.

Випадкова величина. Поняття розподілу дискретної випадкової величини.

Закон розподілу випадкових величин Пуассона, Гауса.

Множинний коефіцієнт кореляції (коефіцієнт конкордації).

Міри мінливості. Асиметрія. Експес. Міри зв'язку. Лінія регресії.

Сутність та зміст культури управлінської діяльності офіцера.

Стратегії та стилі управлінської діяльності.

Соціально-психологічні бар'єри спілкування.

Методики соціально-психологічного аналізу якості управлінських рішень.

Сутність розробки та прийняття управлінського рішення, алгоритм його підготовки.

Особливості прояву довіри в системі взаємодії “командир-підлеглі” на різних етапах бою.

Література для підготовки:

1. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід. За заг. ред. Максименка С.Д. в 2-х ч. К.: НУОУ, 2012. – Ч. 1. – 472 с.

2. Карамушка Л. М. Психологія управління: навч. посіб. К.: Міленіум, 2019. – 344 с.

3. Коқун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. К: Інформ.-аналіт. агенція, 2012. – 200 с.

4. Клименко В. В. Психофізіологічні механізми праксису людини: монографія. К.: “Слово”, 2017. – 640 с.

5. Коқун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. К.: Інформ.-аналіт. агенція, 2012. – 200 с.

6. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ніка-Центр, 2006. – 580 с.

7. Корольчук М. С. Психофізіологія діяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: “Ельга”, “Ніка-центр”, 2013. – 400 с.

8. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійного психологічного відбору: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ніка-Центр, 2006. – 536 с.

9. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М. С. Корольчука. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.

10. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управление персоналом. Учеб. пос. – К.: “Кондор”, 2013.

11. Макаренко М. В. Основи професійного відбору військових спеціалістів та методики вивчення індивідуальних психофізіологічних відмінностей між людьми. Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України, Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних сил України. К., 2006. – 395 с.
12. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. Посібник. Вид. 3-тє, перероб. та допов. К.: Центр учбової літератури, 2020. – 272 с.
13. Максименко С. Д. Експериментальна психологія: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2018. – 360 с.
14. Мороз Л. І. Основи професійно-психологічного тренінгу: навч. посіб. К.: 2014. – 130 с.
15. Мороз Л. І. Професійно-психологічний тренінг у становленні особистості фахівця (на прикладі працівників ОВС): монографія. Івано-Франківськ : ЗАТ “Надвірнянська друкарня”, 2007. – 312 с.
16. Осьодло В. І. Психологія професійного становлення офіцера: монографія. К. ПП “Золоті ворота”, 2012. – 463 с.
17. Пасічник І. Д. Психологія мислення: підручник. Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2015. – 560 с.
18. Прикладні аспекти військової психології / Методичний посібник. К.: НУОУ, 2014. – 167 с.
19. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів / В. Б. Шапар, В. О. Олефир, А. С. Куфлієвський та ін. Харків: Прапор, 2009. – 672 с.
20. Психологія бою: посібник / за заг. ред. А. М. Романишина. Львів: Астролябія, 2017. – 352 с.
21. Рибалка В. В. Психологія праці : навч.-метод. посіб. Київ-Кременчук: ПП Щербатих, 2016. – 76 с.
22. Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці: навч. посіб. Одеса: Бакаєв Вадим Вікторович, 2019. – 575 с.
23. Смірнов Б. А., Долгополова Е. В. Психологія діяльності в екстремальних ситуаціях. Харків: Гуманітарний Центр, 2007. – 276 с.
24. Стасюк В. В. Військова психологія видородової діяльності: підручник для слухачів та студентів вищих навчальних закладів. Київ: ПП “Золоті Ворота”, 2012. – 458 с.
25. Стасюк В. В. Психологія локальних війн та збройних конфліктів. Київ: НУОУ, 2016. – 570 с.
26. Стасюк В. В. Психологія управління військами: підручник. К.: НУОУ, 2014. – 540 с.
27. Трофімов Ю. Л. Психологія: підручник / за ред. Ю. Л. Трофімова. К.: Либідь, 1999. – 560 с.

Програма окремого вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “053 Психологія” з іншою базовою освітою

Що є предметом психології. Що належать до психічних властивостей. Основні методи психології. Що висунули біхевіористи як предмет психології на початку ХХ ст. Яка психологічна характеристика особистості відбиває її порівняно тривалі душевні переживання. Що таке відчуття. З чого починається діяльність пам'яті. Що відноситься до основних видів діяльності. Які відчуття відображають стан положення тіла в просторі. Коли і ким була відкрита перша психологічна школа. Що відображають інтроцептивні відчуття. Як називаються крайні варіанти норм характеру як результат підсилення його окремих рис. Опис ієрархії потреб за А. Маслоу. Який структурний компонент особистості полягає у сукупності спонукань до діяльності. Як називається психічний стан, який характеризується неузгодженістю між поведінкою та результатом, тобто поведінка людини не відповідає ситуації, а, відповідно, вона не досягає мети, до якої прагне, і навіть може прийти до зовсім протилежного результату.

Вкажіть розділ педагогічної психології. Що таке Научіння. Засновник вітчизняної педагогічної психології. Що таке Мотиви навчання. Рокрийте поняття Наслідування. Педагогічна психологія. Основні завдання освіти. Специфічні форми діяльності учня, спрямовані на засвоєння знань, оволодіння уміннями і навичками, а також на його розвиток. Проблеми співвідношення навчання і розвитку. Мета розвивального навчання. Започаткування та розвиток терміну “педагогічна психологія”. Що таке Ідентифікація як механізм морального розвитку. Програмований тип навчання. Ознаки особистісно-зорієнтованого навчання. Соціально-психологічні характеристики педагога.

Вікова психологія. Акмеологія. Визначення психічного розвитку. Розкрити поняття “Формування”, “Дозрівання”, “Рання юність”, “Новоутворенням раннього віку”, “Провідна діяльність”. Компоненти учбової діяльності молодших школярів. Основні психічні новоутворення підлітка. Основні критерії періодизації вікового розвитку особистості. Вікові кризи у дитинстві. Криза підліткового віку.

Поняття психодіагностики. Що є предметом психодіагностики. Психометрика. Тест. Способи самозвіту. Застосування особистісних опитувальників. Методики “Дім”, “Дерево”. Загальні ознаки проєктивних методик. Щаблі розвитку здібностей творчої діяльності. Прогресивні матриці Равена. Пілотажне дослідження.

Психологічні характеристики життєдіяльності військовослужбовців у перебігу вартової і внутрішньої служб. Причин конфлікту як соціально-психологічного явища у військовому середовищі. Стилі керівництва військового підрозділу. Теорії Ганса Сельє. Практичні методи психологічної підготовки. Комплексні методи психологічної підготовки. Психологічні чинники бою. Основні структурні елементи психологічної готовності військовослужбовця. Умови виникнення паніки в бойовій обстановці.

Принципи психологічної підготовки. Психологічний вплив військового керівника на підлеглих. Основні методи і прийоми психічної саморегуляції. Фактори психічної стійкості особистості військовослужбовця в екстремальних ситуаціях. Психологічна допомога. Фактори, що обумовлені видом (умовами) війни й які впливають на бойову діяльність військовослужбовців. Неприятливі для життєдіяльності військовослужбовців умови (стресори) бойової обстановки. Види психологічної підготовки особового складу. Типові психологічні причини помилок військовослужбовця в процесі бойової діяльності (служби).

Рівні методологічного знання. Зміст гіпотези. Розподіл множини об'єктів за групами (класами) залежно від їх загальних ознак. Методологічні напрямки у вивченні реальності. Вибірка, яка передбачає ступінь адекватності характеристик досліджуваних відповідним характеристикам популяції, на яких планується поширити експериментальні результати. Засновник експериментальної психології, на думку П. Фреса. Змінні, які вимірює експериментатор. Класифікація тестів. Як поділяються інтерв'ю залежно від рівня дослідження. Методи статистичного аналізу даних. Види кореляції. Фактори, які контролює дослідник.

Моделі управлінської сітки. Комплекс методів наукової організації праці, що базувалися на засадах хронометражу, стандартизації прийомів, знарядь праці. Комплекс методів наукової організації праці, що базувалися на засадах хронометражу, стандартизації прийомів, знарядь праці. Опис стилів керівництва. Хто такий керівник. Перше виокремлення функції управління від виробництва. Термін "Мотивація". Який принцип передбачає забезпечення в системі управління участі всіх представників управлінських відносин у прийнятті управлінських рішень. Концепція партисипативного управління. Змістові теорії потреб. Процесуальні теорії мотивації. Теорії лідерства. Основні фактори групової згуртованості.

Соціальна психологія. Що таке група людей, в якій взаємини опосередковуються лише особистісно значущими цілями. Соціальна група, яка є значущою для людини і на яку вона рівняється. Соціалізація особистості. Стадії індивідуалізації. Метод соціометрії. Хто такий Лідер. Що таке короткотривале зібрання людей для спільного проведення часу у зв'язку з якимось видовищем. Що таке приписування людиною причин поведінки іншим людям. Засновники соціології. Що таке більш-менш стабільне чисельне утворення, яке не має чіткої структури, але за певних умов може характеризуватися відносною однорідністю поведінки індивідів. Термін "Групова динаміка". Що таке група людей, яка сприймає повідомлення. Психологічний вплив на особистість у процесі спілкування і взаємодії. Групова поляризація. Групові процеси.

Психологічне консультування. Мета психологічного консультування. Основні завдання психологічної консультації. Психологічні теорії, що використовує практичний психолог у процесі психологічного консультування. Різновиди скарг клієнта. Самодіагноз у консультуванні. Конкретизація форми допомоги, на яку очікує клієнт від психологічної консультації. Консультації з питань, які глибоко "зачіпають" людину як особистість, викликають у неї сильні переживання, що зазвичай приховуються від оточуючих людей. Які

проблеми не вирішуються у межах сімейного психологічного консультування. Клієнти психологічної консультації.

Література для підготовки:

1. Бігун Н.І. Соціальна психологія: навчально-методичний комплекс дисципліни. Кам'янець-Подільський: Медобори. 2006, 2011. – 108 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія. підр. [для студ. вищ. навч. закл.] К.: 2009. – 1007 с.
3. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: підручник / Дж. Бюдзенталь. К.: Ніка-Центр, 2017. – 424 с.
4. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід: підручник: у 2 ч. Ч. 1. / колектив авторів; за заг. ред. С.Д.Максименка. К.: НУОУ, 2012. – 472 с.
5. Вікова та педагогічна психологія: Навч.посіб./ Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2011. – 416 с.
6. Волошина В.В., Долинська Л.В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн. К.: Каравела, 2015. – 280 с.
7. Загальна психологія: підручн. / С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, В.В. Клименко В.В. [та ін.]; за заг. ред. С. Д. Максименка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
8. Загальна психологія: навч. посіб. / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасека К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
9. Кокун О. М. Психофізіологія. навч. посіб. К., – 2006.
10. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика: Навчальний посібник. К. : Ніка, 2008. – 400 с.
11. Кулініч І. О. Психологія управління: Навчальний посібник. К.: Знання, 2018. – 292 с.
12. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. Підручник. К. Центр навчальної літератури. 2016. – 214 с.
13. Москаленко В. В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
14. Мясоїд П. А. Загальна психологія: Навч. посіб. 3-тє вид., випр. К.: Вища шк., 2014. – 487 с.
15. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. – 448 с.
16. Орбан-Лембрик Л. Є. Психологія управління: Посібник. / Л.Є. Орбан-Лембрик. К.: Академвидав, 2003. – 236 с.
17. Палій А. А. Диференційна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. – 432 с.
18. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи. Підручник. 3-тє видання випр. і доп. К.: Каравела, – 2011.
19. Практична психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, Г. М. Ржевський та ін. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 652 с.

20. Прикладні аспекти військової психології: навчальний посібник / колектив авторів; за заг. ред. В. І. Осьодла. К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2014. – 236 с.
21. Психологічна підготовка. Ч. II. Практична складова: навчально-методичний посібник / Романишин А.М., Бойко О.В., Гузенко І.М., та ін. Львів: АСВ, 2013. – С. 45 – 100.
22. Психологія: навч. посібн. / за ред. І. М Цимбалюк. – К.: Професіонал, 2014. – 216 с.
23. Психологія: підручн. / за ред. Ю. Л. Трофімова. Вид. 3-тє, стереотипн. К.: Либідь, 2001. – 560 с.
24. Психолого-педагогічні аспекти діяльності військового керівника. К.: НУОУ, 2014. 2020. – 360 с.
25. Савчин М.В. Вікова психологія : навч. посіб. 2-ге вид., доповн. К.: Академвидав, 2011. – 382 с.
26. Савчин М.В. Загальна психологія: навчальний посібник / За заг. ред. Савчин М.В. К.: Академвидав, 2012. – 464 с.
27. Сергеева Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М.Я. Лідерство: навч. посібн. /за наук. ред. Л. М. Сергеевої. Івано-Франківськ. “ЛілеяНВ”. 2015. – 296 с.
28. Соціальна психологія військового управління: підручник. К.: НУОУ, 2020. – 248 с.
29. Стасюк В.В. Психологія локальних війн та збройних конфліктів: Підручник. К.: НУОУ, 2016. – 567 с.
30. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція: Навч. посіб. Модульно-рейтинговий курс. К/: Професіонал, 2007. – 544 с.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “081 Право”

Стратегічні документи оборонного планування, сутність та взаємозв'язок з воєнною політикою, воєнною наукою, воєнно-технічний бік, документи провідних держав світу.

Стратегія кібербезпеки України (сутність і зміст).

Стратегічне планування: визначення, складові.

Предмет та система філософії права.

Історіософія права.

Онтологія права.

Епістемологія права.

Культурологія права.

Поняття, предмет, джерела і принципи права збройних конфліктів.

Історія розвитку права збройних конфліктів.

Сфера застосування права збройних конфліктів.

Міжнародно-правовий захист жертв війни і цивільних об'єктів.

Міжнародно-правова регламентація ведення збройної боротьби.

Імплементация норм права збройних конфліктів.

Міжнародний Червоний Хрест і гуманітарне право.

Правове забезпечення воєнних дій у ході збройного конфлікту/
Територіальне верховенство держави.

Конституційно-правові засади забезпечення національної безпеки і оборони України.

Національне законодавство у сфері національної безпеки і оборони, організаційно-правові форми забезпечення безпеки і оборони.

Законодавство України про демократичний цивільний контроль над сектором безпеки та оборони України.

Особливий період функціонування держави та суспільства: правове забезпечення.

Тероризм і правові основи боротьби з ним/

Миротворча діяльність України та європейська безпека: правові та інституційні засади забезпечення.

Правові основи боротьби з корупцією.

Правова робота в Збройних Силах України: зміст і завдання.

Юридична служба Збройних Сил України і її участь в правовій роботі у військах (силах).

Правова робота по забезпеченню проходження військової служби в Україні.

Правова робота щодо дотримання законності й правопорядку в діяльності військ (сил).

Особливості правового регулювання участі військових організацій у судочинстві.

Правова робота по забезпеченню збереження військового майна.

Правова робота по забезпеченню екологічної безпеки Збройних Сил України та безпеки військової служби.

Правова робота по забезпеченню соціального і правового захисту особового складу Збройних Сил України.

Методичне керівництво правовою роботою у Збройних Силах України.

Поняття та загальна характеристика правотворчості. Правотворчість як засіб міжнародної та європейської інтеграції у сфері права.

Правотворча лінгвістика.

Інтерпретація норм права та юридичних фактів в процесі правотворчості.

Логічні засади правотворчості.

Засади нормопроєктування.

Правотворчий процес та реєстрація нормативно-правових актів.

Наукова експертиза проектів нормативно-правових актів та моніторинг їх ефективності.

Правовий статус людини і громадянина. Особливості правового статусу військовослужбовців.

Гарантії та конституційно-правовий механізм забезпечення реалізації прав і свобод військовослужбовців.

Література для підготовки:

1. Закон України “Про внесення змін до Конституції України”.
2. Закон України “Про оборону України”.

3. Закон України “Про Збройні Сили України”.
4. Закон України “Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”.
5. Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”.
6. Закон України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”.
7. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”.
8. Закон України “Про національну безпеку України”.
9. Закон України “Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях”.
10. Закон України “Про Раду національної безпеки і оборони України”.
11. Закон України “Про правовий режим воєнного стану”.
12. Закон України “Про боротьбу з тероризмом”.
13. Закон України “Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки”.
14. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України // Статути Збройних Сил України. – К.: 2004.– С. 7–196.
15. Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року “Про Стратегію воєнної безпеки України”.
16. Указ президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України” від 14 травня 2021 року “Про Стратегію кібербезпеки України”.
17. Наказ Міністерства оборони України “Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України” від 23 березня 2017 року № 164.
18. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. // Довідник з міжнародно-правових актів щодо засад демократії і прав людини. – К, 2011. – С. 63–81.
19. Анцелевич Г. О. Міжнародне право: підручник / Г. О. Анцелевич, О. О. Покрещук. – К.: Алерта, 2016. – 410 с.
20. Репецький В.М., Лисик В.М. Міжнародне гуманітарне право: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 467 с.
21. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування: Посібник. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2013.
22. Правова робота в Збройних Силах України: Навчальний посібник / За заг. ред. В.І. Кириленка – К. РВЦ “Військовий інституту”, 2010. – 408 с.
23. Тищенко М.М. Військова адміністрація: навч. посіб. / М.М. Тищенко, В. В. Богуцький, Є. І. Григоренко; за заг. ред. М. М. Тищенка. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х.: Право, 2014. – 364 с.
24. Кузніченко С.О. Адміністративно-правовий режим воєнного стану: монографія / С.О. Кузніченко . – Х.: Право, 2014. – 232 с.
25. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного

судочинства України – К.: КНТ, 2018. – 882 с.

26. Карпенко М.І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): теоретичні та прикладні аспекти: Монографія / М.І. Карпенко / За заг. ред. В.К. Матвійчука. – К.: ВНЗ “Національна академія управління”, 2018. – 420 с.

27. Філософія права. Європейські парадигми праворозуміння: підруч. для вищ. військ. навч. закл./ О. О. Гайдулін. – Київ: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. – 436 с.

28. Право національної безпеки та військове право: історія, сучасність, перспективи // матеріали круглого столу НУОУ (Київ, 28 березня 2019 р.) / Міністерство оборони України. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. – НУОУ, 2019. – 121 с.

29. Статут Організації Об’єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26.06.1945 року.

30. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об’єднаних Націй від 24.10.1970 р.

31. Хартія про особливе партнерство між Україною та організацією Північно-Атлантичного договору від 9 липня 1997 р.

32. Ф. Флурі, В. Бадрак. Демократичний цивільний контроль над сектором безпеки: актуальні джерела. Видання друге, доопрацьоване і доповнене. – Центр дослідження армії, конверсії та роззброєння, Київ, 2016. – 272 с

32. Право національної безпеки та військове право: історія, сучасність і перспективи: збірник матеріалів круглого столу (Київ, 28 березня 2019 р.) – 2019. – 168 с.

33. Військове право: підручник. За заг. ред. доктора юридичних наук, професора Колодія А. М. – К.: НУОУ, 2016. – 387 с.

34. Військове право: підручник. кол. авторів; за заг. ред. А. М. Колодія, О. В. Кривенка, В. Й. Пашинського. – Київ: НУОУ, 2019. – 392 с.

35. Нільсон М. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. К.: МКЧК, 2021. – 396 с.

36. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2015. – 656 с.

37. Присухін С. І. Філософія права: об’єкт, предмет і функції / С.І. Присухін // Юридична наука № 7/2013. – С. 97-103.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад’юнктурі за спеціальністю “122 Комп’ютерні науки”

Для фахівців з інформаційно-аналітичного забезпечення.

Основні поняття та визначення теорії складних систем. Характеристики і ознаки складних систем. Цільова функція складної системи.

Основні принципи системного дослідження. Основні задачі дослідження складних систем. Логіка системного дослідження та його основні етапи.

Системний аналіз як один із методологічних підходів до підготовки управлінських рішень. Етапи системного аналізу. Поняття якості та ефективності складних систем. Особливості оцінювання ефективності складних систем військового призначення.

Автоматизована інформаційна система військового призначення. Вимоги до інформаційних систем органів управління військами за стандартами НАТО. Основні поняття дослідження операцій. Показники та критерії ефективності операцій. Загальна характеристика основних методів дослідження операцій. Математична модель операції. Класифікація моделей та методів моделювання бойових дій військ. Особливості застосування систем масового обслуговування. Класифікація систем масового обслуговування та їх основні характеристики. Дослідження ефективності операцій із застосуванням моделей систем масового обслуговування з відмовами та очікуванням. Особливості застосування математичного програмування для кількісного обґрунтування рішення командира. Рішення задачі розподілу ресурсів на основі використання методу лінійного програмування. Використання баз даних для оперативного планування органами військового управління із застосуванням засобів автоматизації. Робота посадових осіб органів військового управління при обґрунтуванні рішень в інтегрованій оболонці АРМ.

Література для підготовки:

1. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення органів управління військами (силами): підручник. / Микусь С.А., Солонніков В.Г., Чернега В.М. та інші. К: НУОУ, 2020. – 260 с.
2. Інформаційні технології інформаційно-аналітичного забезпечення органів управління військами (силами): підручник. / Микусь С.А., Солонніков В.Г., Чернега В.М. та інші. К: НУОУ, 2020. – 352 с.
3. Методи моделювання бойових дій військ (сил): навч. посібник. / Пащенко Т.П., Микусь С.А., Чернега В.М., та інші. К: НУОУ, 2021. – 262 с.
4. Сучасні методи підтримки прийняття рішень: навч. посібник. / Пащенко Т.П., Микусь С.А., Чернега В.М. та інші. К: НУОУ, 2020. – 312 с.
5. Ачкасов А.Є., Лушкін В.А., Охріменко В.М., Воронкова Т.Б. Теорія систем і системний аналіз. Навчальний посібник. Х.: ХНУМГ, 2014. – 167 с.
6. Мацкул В.М. Теорія ймовірності та математична статистика. Навчальний посібник. Одеса: Одеський національний економічний університет (ОНЕУ), 2017. – 132 с.
7. Гайдаржи В.І., Ізварін І.В. Бази даних в інформаційних системах. К.: Університет “Україна”, 2018. – 418 с.
8. AJP-6, Allied Joint Doctrine for Communication and Information Systems, February 2017.

Для фахівців з інформаційної безпеки.

1. Сучасні погляди щодо організації інформаційної діяльності в операціях військ (сил). Стратегічні комунікації в операціях військ (сил). Інтеграція стратегічних комунікацій до оперативного планування НАТО. Призначення та основи розробки наративів. Комунікаційна стратегія. Теорія

інформаційної операції (дій). Інформаційна операція – функція штабу. Аналіз інформаційного простору. Інформаційні спроможності військ (сил): психологічна операція; безпека операцій; введення в оману; образ бойової та іншої діяльності військ (сил); вогневе ураження противника; радіоелектронна боротьба; дії у кіберпросторі; цивільно-військове співробітництво; залучення лідерів та військовослужбовців; зв'язки з громадськістю та їх взаємодія з інформаційною операцією (діями). Оцінювання інформаційних операцій (дій). Планування інформаційної операції за стандартом НАТО АJP.3.10. Психологічні операції в операціях угруповань військ. Планування психологічної операції на оперативно-тактичному рівні за стандартом НАТО АJP.3.10.1. Сучасні погляди щодо організації інформаційно-аналітичної діяльності в операціях військ (сил). Всеохоплюючий підхід до аналізу оперативної обстановки (PMESII-аналіз). Динамічне моделювання (діаграма впливу). Концепція “Центру тяжіння”. Оцінювання операцій. Теоретичні засади безпеки операцій та введення противника в оману за стандартом НАТО АJP-3.10.2. Планування заходів безпеки операцій. Оцінювання виконання та ефективності заходів безпеки операцій. Планування заходів введення в оману. Оцінювання виконання та ефективності проведення заходів введення в оману. Зміст, класифікація та ознаки кіберзагроз. Основні завдання та функції системи забезпечення кібербезпеки Міністерства оборони України та Збройних Сил України. Порядок та особливості організації взаємодії з іншими суб'єктами забезпечення кібербезпеки України щодо забезпечення кібербезпеки Міністерства оборони України та Збройних Сил України. Основні об'єкти дій у кіберпросторі та їх технічні характеристики. Сутність та зміст процедур ідентифікації, автентифікації та авторизації користувачів інформаційно-телекомунікаційної системи. Сутність та зміст процесу прийняття рішення на проведення операції у кіберпросторі за стандартом збройних сил США FM 3-12.

Література для підготовки:

1. Доктрина ЗС США JP 3-13 Information Operations, 27 November 2012.
2. Настанова з інформаційних операцій СВ США FM 3-13 “Information Operations”, December 2016.
3. Доктрина зі стратегічних комунікацій, ВКП 10-00 (49). 01 від 12.10.2020.
4. Директива Командування НАТО з операцій щодо організації стратегічних комунікацій ACO Directive (AD) 95-2, “ACO Strategic Communications”, May 2012.
5. Посібник НАТО зі стратегічних комунікацій NATO Strategic Communications Handbook, V.1.0, 20 September 2017.
6. Доктрина НАТО АJP-3.10.1 Allied Joint Doctrine for Psychological Operations, Edition B Version 1, September 2014.
7. Посібник НАТО з психологічних операцій NATO Bi-SC Psychological Operations Handbook, 09 October 2015.
8. Доктрина НАТО АJP 3.9 Allied Doctrine for Joint Targeting.
9. Доктрина ЗС США JP 3-13.3 Operations Security, 04 January 2012.
10. Доктрина “Цивільно-військове співробітництво”, ВКП 9-00 (01).01

від 01.07.2020.

11. Доктрина публічного спілкування, ВКП 18-00 (01).01 від 19.09.2020.

12. Указ Президента України № 447/2021 від 26.08.2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року “Про Стратегію кібербезпеки України”.

13. Закон України “Про основні засади забезпечення кібербезпеки України”.

14. Указ Президента України № 32/2017 від 13.02.2017 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року “Про загрози кібербезпеці держави та невідкладні заходи з їх нейтралізації”.

15. Указ Президента України № 446/2021 від 26.08.2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року “Про невідкладні заходи з кібероборони держави”.

16. FM 3-12 Cyberspace Operations and Electromagnetic Warfare. Department of the Army, Department of the Army, Washington, D.C., 24 August 2021.

Для фахівців зв'язку та автоматизованих систем управління.

Структура системи зв'язку та інформаційних систем (ІС) оперативного угруповання військ. Вимоги до системи зв'язку та ІС оперативного угруповання військ. Організація радіо-, супутникового, тропосферного, радіорелейного та проводового зв'язку в системі зв'язку та ІС оперативного угруповання військ. Організація опорної мережі зв'язку, ліній прямого зв'язку та ліній прив'язки в системі зв'язку та ІС оперативного угруповання військ. Системо-технічні принципи побудови систем стільникового та транкінгового зв'язку. Завдання дослідження системи зв'язку та ІС. Послідовність оцінювання ефективності функціонування системи зв'язку та ІС. Методика оцінювання постійної готовності системи зв'язку та ІС до виконання завдань за призначенням. Методика оцінювання мобільності системи зв'язку та ІС. Методика оцінювання стійкості системи зв'язку та ІС. Методика оцінювання пропускну здатності системи зв'язку та ІС. Структурно-функціональні характеристики інформаційних систем військового призначення. Призначення, класифікація, структура ІС. Функції і задачі ІС. Принципи побудови ІС військового призначення. Оперативно-тактичні принципи побудови ІС. Загальносистемні принципи побудови ІС. Організація інформаційного середовища та інформаційного простору ЄАСУ ЗС України. Загальна характеристика інтегрованої автоматизованої інформаційно-управляючої системи (АІУС) країн – членів НАТО С4ISR. Загальна характеристика видів забезпечення ІС. Інформаційне та лінгвістичне забезпечення ІС. Програмне забезпечення ІС. Спеціальне математичне і програмне забезпечення (СМПЗ) ІС. Визначення та вимоги до СМПЗ ІС. Класифікація і загальна характеристика СМПЗ ІС. Етапи розробки та впровадження СМПЗ ІС. Перспективи розвитку СМПЗ ІС на основі технологій штучного інтелекту. Характеристика систем, заснованих на обробці знань. Склад і структура експертних систем (ЕС) та інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень (ІСППР). Сучасні телекомунікаційні мережі та технології. Локальні мережі (LAN). Корпоративні мережі (WAN). Глобальні

мережі. Топології мереж. Основи кібернетичних дій у кіберпросторі. Визначення, завдання та принципи дій у кіберпросторі. Сили та засоби армій світу та країн – членів НАТО щодо ведення дій в кіберпросторі. Досвід ведення дій в кіберпросторі в арміях світу та країн – членів НАТО.

Література для підготовки:

1. Зв'язок військовий. Терміни та визначення: ДСТУ 3265-95. – [Чинний від 2005-01-01]. – К.: УкрНДІССІ, 1995. – 23 с. – (Національний стандарт України).
2. Військовий стандарт 01.112.001. Військова система стандартизації. Військовий зв'язок. Терміни та визначення. – К.: МОУ, 2006. – 25 с.
3. Доктрина Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України. – К.: ГШ ЗСУ, 2020. – 41 с.
4. Доктрина “Зв'язок та інформаційні системи”. – К.: ГШ ЗСУ, 2020. – 58 с.
5. Організація зв'язку в операціях. Частина 2: навч. посіб.: альбом схем / [А.О. Зінченко, Г.О. Качан, В.М. Шуклін та ін]. – К.: НУОУ, 2019. – 80 с.
6. Організація зв'язку в операціях: навч. посіб. (альбом схем) / [Г.О. Качан, І.Ю. Розум]. – К.: НУОУ, 2019. – 70 с.
7. Комплекси, системи та засоби військових телекомунікаційних мереж: навч. посіб. / [Д.Г. Шевченко, А.О. Зінченко, І.Ю. Розум та ін]. – К.: НУОУ, 2019. – 319 с.
8. Організація інформаційних систем Збройних Сил України: посіб. для вищ. військ. навч. закл. / О.Ю. Пермяков, Н.О. Королюк, С.І. Фараон – К.: НУОУ, 2019. – 134 с.
9. Захист інформації та кібербезпека в інформаційно-телекомунікаційних мережах Збройних Сил України: навч. посіб. / [А.О. Зінченко, Д.Г. Шевченко, О.Є. Мазулевський та ін]. – К.: НУОУ, 2019. – 236 с.
10. Система стандартів НАТО із організації роботи систем зв'язку (C4ISR). Частина I: навч. посіб. / [О.Є.Мазулевський, А.О.Зінченко, В.Є.Жуков, Д.Г. Шевченко]; – К.: НУОУ, 2018. – 94 с.

Для фахівців захисту інформації з обмеженим доступом.

Державна політика забезпечення безпеки інформації. Основи організації технічного захисту інформації в Україні. Основи організації протидії технічним розвідкам в Україні. Основи криптографічного захисту інформації в системах управління. Основи кібербезпеки та кібероборони. Вимоги щодо забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах держави. Класифікація автоматизованих систем і стандартні функціональні профілі захищеності оброблюваної інформації від несанкціонованого доступу. Основи організації технічного захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності Збройних Сил України. Основи організації технічного захисту інформації на об'єктах електронно-обчислювальної техніки Збройних Сил України. Порядок проведення робіт зі створення та атестації комплексів технічного захисту

інформації. Категоріювання об'єктів інформаційної діяльності, де циркулює інформація з обмеженим доступом. Технічне забезпечення засобами технічного захисту інформації; комплексами технічного контролю військ (сил) і протидії технічним розвідкам. Порядок проведення робіт із створення комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі. Політика безпеки та модель порушника безпеки інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі. Державна експертиза в сфері технічного захисту інформації. Державний та відомчий контроль стану технічного та криптографічного захисту інформації.

Література для підготовки:

1. Закон України “Про Державну службу спеціального зв’язку і захисту інформації України”.
2. Закон України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”.
3. Закон України “Про електронні довірчі послуги”.
4. Закон України “Про основні засади забезпечення кібербезпеки України”.
5. Положення про технічний захист інформації, затверджене ПКМУ від 27.09.99 р. № 1229.
6. Положення про здійснення криптографічного захисту інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 15.09.1998 № 1019/98 (зі змінами).
7. Доктрина скритого управління військами (силами) ВКП 3-29(01).01, затверджена НГШ ЗС України.
8. Інструкція з організації технічного захисту інформації у Збройних Силах України, затверджена наказом ГШ ЗС України.
9. Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом Служби безпеки України від 23 грудня 2020 року N 383, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 січня 2021 р. за N 52/35674.
10. Термінологія в галузі захисту інформації в комп’ютерних системах від несанкціонованого доступу. НД ТЗІ 1.1-003-99.
11. С.Вдовенко, Ю.Даник, С.Фараон, Дефініційні проблеми термінології у сфері кібербезпеки і кібероборони та шляхи їх вирішення, Електронний журнал політики відкритого доступу Computer Science and Cybersecurity (CS&CS) ХНУ ім. В.Каразіна, вип. №1 (13) 2019, стор. 17-29. <https://doi.org/10.26565/2519-2310-2019-1-02>.

Для фахівців застосування космічних систем.

Організація роботи військово-космічних формувань, установ та підрозділів ДКА України. Умови застосування космічних систем для забезпечення дій Збройних Сил України. Організація, підготовка та проведення сеансів управління та зв’язку з космічними апаратами. Організація приймання та обробки спеціальної інформації від космічних систем. Основи вирішення завдань контролю космічного простору в інтересах Збройних Сил України. Основи організації та виконання завдань за призначенням у Головному центрі спеціального контролю. Основи організації та ведення

космічної розвідки в операціях (бойових діях). Досвід застосування космічних систем розвідки та ДЗЗ для забезпечення збройних сил. Досвід застосування космічних систем розвідки та ДЗЗ у антитерористичній операції та операції Об'єднаних сил. Основні положення військово-теоретичних основ космічної розвідки та обробки космічних знімків та розвідувально-інформаційної роботи.

Література для підготовки:

1. Застосування космічних систем для забезпечення дій збройних сил: Навчальний посібник. М.С. Пастушенко, В.І. Присяжний, В.О. Яндовський та ін. /За редакцією кандидата військових наук професора В.І. Ткаченка. - Харків: ХВУ, 2003.
2. Космічні апарати знімання поверхні Землі. Довідник. / Варламов І.Д., Зуйко В.В., Козуб А.М. та ін.. К.: НУОУ, 2017. – 244 с.
3. Космічні системи дистанційного зондування Землі подвійного призначення: Навчальний посібник / Варламов І.Д., Зуйко В.В., Козуб А.М., Пашков Д.П. – К.: НУОУ, 2014. – 204 с.
4. Космічні системи інформаційного забезпечення безпілотних засобів різного призначення: Підручник / Стеценко О.О., Даник Ю.Г., Пастушенко М.С. – ХУПС, 2005. – 348 с.
5. Машков О.А., Сівов Н.С., Заклевський Д.Є. Організація розвідувальних космічних угруповань в антитерористичній операції в Афганістані (2001–2002 р.). Прогностичний аналіз: Навчальний посібник. – К.: НАОУ, 2002. – 72 с.
6. Мосов С.П. Аэрокосмическая разведка в современных военных конфликтах. Монография. – К.: Издательский дом “Румб“, 2008. – 247 с.
7. Негода О.О., Толубко В.Б., Мосов С.П., Пічугін М.Ф. Зарубіжні системи дистанційного зондування Землі з космосу подвійного призначення. Історія створення, принципи дії, застосування і перспективи розвитку. – К.: НАОУ, 2005. – 271 с.
8. Організація балістико-навігаційного забезпечення управління космічними апаратами: підручник / [Захаров О.Б., Гуменюк В.О., Залужний Р.М. та ін.]; під ред. М.С. Сівова. – К.: НАОУ, 2007. – 508 с.
9. Організація застосування засобів геофізичного моніторингу Головного центру спеціального контролю Національного центру управління та випробувань космічних засобів: навч. посіб. / [І.Д. Варламов, А.М. Козуб, І.В. Корнієнко та ін.]. – К.: НУОУ, 2018. – 112 с.
10. Організація систем управління космічними апаратами подвійного призначення: Навчальний посібник / Зуйко В.В., Козуб А.М., Пашков Д.П., Прібилев Ю.Б. – К.:, 2013. – 182 с.
11. Основи бойового застосування космічних засобів / Сівов М.С., Заклевський Д.Є. – К.: НАОУ, 2004. – 204 с.
12. Основи космічної ситуаційної обізнаності (Space Situational Awareness, SSA). Іноземний і вітчизняний досвід космічної діяльності у сфері оборони: Монографія / Д.М. Випорханюк, С.В. Ковбасюк. – Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2018. – 532 с.

13. Основи побудови систем контролю та аналізу космічної обстановки: Навчальний посібник / Варламов І.Д., Зуйко В.В., Козуб А.М., Кожухов О.М. та ін. – К.: НУОУ, 2015. – 221 с.

Для фахівців геоінформаційного забезпечення.

Основи геопросторової підтримки дій військ (сил). Призначення, склад та можливості військових частин (підрозділів) геопросторової підтримки, основи підготовки та організації ви конання завдань геопросторової підтримки, принципи геопросторової підтримки і застосування військових частин (підрозділів) за призначенням. Проблемні питання та напрями розвитку форм та способів застосування військових частин геопросторової підтримки за досвідом воєнних конфліктів сучасності та проведення антитерористичної операції і операції Об'єднаних сил. Основи організації управління геопросторової підтримки операцій. Призначення та можливості сучасних методів та технологій створення різних видів документів про місцевість в інтересах військ (сил). Призначення, склад та особливості використання засобів геопросторової підтримки. Основи організації управління геопросторовою підтримкою операцій. Призначення та можливості сучасних геоінформаційних систем. Призначення, склад та особливості функціонування окремих підсистем географічної інформаційної системи військового призначення. Основи проведення аналізу просторової інформації про місцевість в інтересах військ (сил). Основи використання географічних інформаційних систем в органах управління військами (силами).

Література для підготовки:

1. Доктрина “Командування Сил підтримки Збройних Сил України” // Затверджена Головнокомандувачем Збройних Сил України 23 жовтня 2020 року. – К.: ГШ ЗСУ, 2020. – 56 с.

2. Доктрина з геопросторової підтримки // Затверджена наказом начальника Генерального штабу Збройних Сил України 27 жовтня 2020 року. – К.: ГШ ЗСУ, 2020. – 36 с.

3. Бойовий статут Сухопутних військ “Геопросторова підтримка Сухопутних військ Збройних Сил України” // Затверджений наказом тимчасово виконуючого обов'язки командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 12 грудня 2020 року. – К.: КСВ ЗСУ, 2020. – 76 с.

4. Настанова “Використання супутникових засобів навігації в Збройних Силах України” // Затверджена наказом командувача Сил підтримки Збройних Сил України від 18 грудня 2020 року № 98. – К.: ГШ ЗСУ, 2020. – 16 с.

5. Настанова “Підготовка геопросторових даних” // Затверджена наказом командувача Сил підтримки Збройних Сил України від 18 грудня 2020 року № 99. – К.: ГШ ЗСУ, 2020. – 48 с.

6. Методика розрахунку потреб на обладнання території у топогеодезичному та навігаційному (навігаційно-гідрографічному) відношенні // Затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 08 вересня 2020 року. – К.: ГШ ЗСУ, 2020. – 10 с.

7. Інструкція з використання топографічних, спеціальних, цифрових (електронних) карт у Збройних Сил України // Затверджена наказом

Генерального штабу Збройних Сил України від 17 вересня 2016 року № 354 – К.: ГШ ЗСУ, 2016. – 58 с.

8. Методичний посібник щодо використання топографічних карт НАТО в Збройних Силах України. – К. : МОУ, РВЦ ЗСУ, 2016. – 100 с.

9. FM 3-34.230. Topographic Operations. Headquarters, Department of the Army. Field Manual No. 3-34.230. Headquarters, Department of the Army, Washington, DC, 3 August 2000. (Польовий статут армії США 3-34.230 “Топографічні операції”). – 158 с.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “122 Комп'ютерні науки” з іншою базовою освітою

Структура та організація даних в ПК. Деревоподібні моделі даних. Композиційно складні статичні та динамічні структури даних. Життєвий цикл БД. Концептуальне проектування баз даних. Сортування, фільтрація, пошук даних в базі даних.

Системні принципи процесу моделювання. Моделі та їх класифікація. Імітаційне моделювання. Розробка та програмна реалізація імітаційної моделі. Перевірка адекватності імітаційної моделі. Синтез математичної моделі за експериментальними даними. Математичні моделі інформаційних процесів.

Поняття “інформація” і “повідомлення”. Рівномірні і нерівномірні коди. Модель системи зв'язку. Поняття кількості інформації. Основні поняття та методології проектування складних об'єктів та систем. Архітектура комп'ютерних мереж. Логічна та фізична структура комп'ютерних мереж. Базові елементи комп'ютерних мереж. Інфраструктура комп'ютерних мереж. Апаратні засоби комп'ютерних мереж. Топології комп'ютерних мереж. Вибір топології мереж.

Основи інтелектуальних технологій прийняття рішень. Моделі та методи представлення знань. Інтелектуальні технології вирішення задач управління.

Поняття систем інтелектуальної підтримки прийняття рішень (СІПР). Експертні системи (ЕС). Прийняття рішень в ЕС на основі ймовірного та можливісного підходів. Штучні нейронні мережі. Основні поняття та топології ШНС.

Лінійне програмування (ЛП). Графічний метод розв'язання задач ЛП. Симплекс-метод розв'язання задач ЛП. Розподільчі задачі в дослідженні операцій. Постановка транспортної задачі та її математичні особливості.

Література для підготовки:

1. Методи моделювання бойових дій військ (сил): навч. посібник. / Пащенко Т.П., Микусь С.А., Чернега В.М., та інші. К: НУОУ, 2021. – 262 с.

2. Сучасні методи підтримки прийняття рішень: навч. посібник. / Пащенко Т.П., Микусь С.А., Чернега В.М. та інші. К: НУОУ, 2020. – 312 с.

3. Ачкасов А.Є., Лушкін В.А., Охріменко В.М., Воронкова Т.Б. Теорія систем і системний аналіз. Навчальний посібник. Х.: ХНУМГ, 2014. – 167 с.

4. Мацкул В.М. Теорія ймовірності та математична статистика. Навчальний посібник. Одеса: Одеський національний економічний університет (ОНЕУ), 2017. – 132 с.

5. Гайдаржи В.І., Ізварін І.В. Бази даних в інформаційних системах. К.: Університет “Україна”, 2018. – 418 с.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад’юнктурі за спеціальністю “253 Військове управління (за видами збройних сил)”

Основи і принципи оперативного мистецтва. Форми застосування військ (сил). Система застосування ЗСУ. Розвиток принципів оперативного мистецтва та форм застосування військ (сил). Розвиток системи застосування ЗС України. Структура оперативного командування. Оперативні спроможності військ (сил) ОК.

Загальні положення оперативного розгортання військ (сил). Підготовка оперативного розгортання військ (сил). Здійснення оперативного розгортання військ (сил). Проблеми оперативного планування оперативного розгортання військ (сил). Способи оперативного розгортання військ (сил) та їх характеристика. Особливості перегрупування військ (сил) своїм ходом.

Визначення, мета, оперативні завдання, зміст і розмах оборонної операції оперативно-тактичного угруповання військ. Спосіб ведення операції. Побудова оборони оперативно-тактичного угруповання військ в операції. Визначення, мета, оперативні завдання, зміст і розмах наступальної (К/Н) операції оперативно-тактичного угруповання військ. Угрупування військ, оперативна побудова та системи, що створюються в наступальній (контрнаступальній) операції оперативно-тактичного угруповання військ. Спосіб ведення операції. Завдання оперативно-тактичного угруповання військ в наступальній (К/Н) операції. Визначення, мета, оперативні завдання, зміст і розмах стабілізаційної операції оперативно-тактичного угруповання військ. Угрупування військ (сил), оперативна побудова і системи, що створюються у стабілізаційній операції оперативно-тактичного угруповання військ за досвідом операції Об’єднаних сил (антитерористичної операції). Спосіб ведення операції за досвідом операції Об’єднаних сил (антитерористичної операції).

Планування операцій з урахуванням стандартів НАТО (Operetional Estimate). Проблеми завчасної і безпосередньої підготовки операцій та їх зміст. Особливості планування операцій з урахуванням стандартів НАТО (Operetional Estimate).

Загальні положення забезпечення безпеки операцій. Планування забезпечення безпеки операцій з урахуванням стандартів НАТО. Захист військ (сил) в операціях.

Основи вогневого ураження противника в операціях оперативно-тактичного угруповання військ. Планування і здійснення вогневого ураження противника за досвідом антитерористичної операції. Зміст вогневого ураження противника, основні завдання, що вирішуються силами і засобами вогневого ураження противника оперативно-тактичним угрупованням військ в операціях

за досвідом антитерористичної операції. Структура, способи, методи та форми ВУП, показники ступеня ВУП за досвідом антитерористичної операції. Робота командувача в ході планування ВУП. Зміст заходів планування ВУП в операціях оперативно-тактичного угруповання військ.

Особливості підготовки стабілізаційної операції оперативно-тактичного угруповання військ. Ведення стабілізаційної операції оперативно-тактичного угруповання військ за досвідом антитерористичної операції. Виконання оперативно-тактичних завдань в стабілізаційній операції оперативно-тактичного угруповання військ за досвідом антитерористичної операції.

Визначення, мета, зміст та завдання міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки. Типи міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки. Підготовка міжнародної операції і зміст її заходів.

Сутність бойової і мобілізаційної готовності військ (сил). Ступені бойової готовності військ (сил).

Основи мобілізації. Види мобілізації та їх характеристика. Загальні положення щодо мобілізаційного розгортання Збройних Сил України.

Планувальні документи приведення військової частини у бойову готовність та їх зміст. Документи, що розробляються службовими особами військової частини з організації мобілізаційної роботи.

Загальні положення та основні вимоги щодо комплектування військової частини мобілізаційними ресурсами. Способи, принципи і види комплектування військ (сил) військовозобов'язаними. Організація призову, поставки і прийому мобілізаційних ресурсів у військовій частині.

Сутність, мета, завдання бойового злагодження військової частини.

Керівні документи з підготовки Збройних Сил України. Складові підготовки Збройних Сил України. Форми і методи підготовки Збройних Сил України.

Оперативна підготовка: визначення та її складові. Вимоги до оперативної підготовки. Основні завдання оперативної підготовки. Форми і методи навчання, які застосовуються під час проведення оперативної підготовки.

Бойова підготовка: визначення та її складові. Принципи і завдання бойової підготовки. Форми і методи навчання, які застосовуються під час проведення бойової підготовки. Вимоги керівних документів з організації бойової підготовки у військовій частині. Планування бойової підготовки військової частини. Планувальні документи бойової підготовки військової частини.

Вимоги керівних документів з організації індивідуальної підготовки у військовій частині. Організація індивідуальної підготовки у військовій частині. Форми і методи навчання, які застосовуються під час проведення індивідуальної підготовки.

Форми і методи навчання, які застосовуються під час проведення колективної підготовки. Підготовка і методика проведення тактичних (тактико-спеціальних, льотно-тактичних) навчань з підрозділами. Підготовка і методика проведення командно-штабного навчання з військовою частиною.

Суть, мета, завдання повсякденної діяльності військ (сил). Вимоги керівних документів щодо забезпечення охорони державної таємниці у

військовій частині. Допуск і доступ особового складу військової частини до державної таємниці. Види інструктажів щодо заходів безпеки у військовій частині.

Література для підготовки:

1. Тимчасова доктрина “Застосування сил оборони держави”. Затверджено наказом НГШ ЗС України.
2. Тимчасова доктрина “Планування операцій J5”, затверджено наказом НГШ ЗС України.
3. Тимчасовий порядок оформлення оперативних (бойових) документів, затверджений наказом ГК ЗС України №140 від 11.09.2020 р.
4. Доктрина “Об’єднане планування”. Затверджено наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 22 грудня 2020 р.
5. Доктрина “Об’єднані операції”, затверджена наказом ГК ЗС України.
6. Доктрина Скритого управління військами, затверджена наказом НГШ ЗС України.
7. Оперативні (бойові) можливості військ (сил) оперативного командування: навчальний посібник. – К., НУОУ. 2016. – 96 с.
8. Оперативне мистецтво: підручник / Ю.П. Остах, В.П. Бабенко; за заг. ред. Ю.П. Остаха. – К.: НУОУ, 2017. – 426 с.
9. Наступальна (контрнаступальна) операція оперативного командування. Навчальний посібник. В.І. Фокін, Ю.І. Мельничук. – К., НУОУ, 2016, – 124 с.
10. Оборонна операція військ (сил). Навчальний посібник. Ю.І. Бут, В.П. Бабенко. – К., НУОУ, 2017. – 80 с.
11. Стабілізаційна операція військ (сил). Навчальний посібник. М.Г. Мазуренко, В.П. Бабенко. – К., НУОУ, 2017. – 216 с.
12. Інформаційно-аналітичний матеріал досвіду застосування військ в АТО.
13. Загорка О. М., Мосов С. П., Сбитнев А. І., Стужук П. І. Елементи дослідження складних систем військового призначення. – К., НАОУ. – 2005. – 124 с.
14. Наказ МО України та ГК ЗС України “Про затвердження Порядку оцінювання бойової, мобілізаційної готовності, готовності до функціонування в умовах особливого періоду в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України”.
15. Наказ ГШ ЗС України “Про затвердження Настанови з оперативної підготовки у Збройних Силах України” від 13.02.2021 № 14.
16. Наказ ГШ ЗС України від 02.01.2020 № 1 “Про затвердження Інструкції з організації підготовки та проведення перевірок у Збройних Силах України”.
17. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18 “Про затвердження Доктрини підготовки сил оборони держави”.
18. Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України, затверджена начальником ГШ ЗС України від 03.07.2020 № 1928/НВГШ.

19. Доктрина з організації підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником ГШ ЗС України від 03.07.2020 № 1929/НВГШ.
20. Доктрина “Організація об’єднаної підготовки сил оборони держави”, затверджена начальником ГШ ЗС України від 09.09.2020 № 2694/НВГШ.
21. Доктрина з організації оцінювання (сертифікації) у Збройних Силах України, затверджена начальником ГШ ЗС України від 05.11.2020 № 3368/НВГШ.
22. Настанова з бойової підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником ГШ ЗС України від 08.10.2020 № 24148/С.
23. Наказ ГШ ЗС України “Про затвердження Тимчасової інструкції з індивідуальної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України” від 28.05.2013 № 125.
24. Методичні рекомендації з оцінювання (сертифікації) органів військового управління, військових частин (підрозділів) Збройних Сил України щодо набуття визначених спроможностей, затверджено начальником ГШ ЗС України від 05.11.2020 № 3367/НВГШ.
25. Методичні рекомендації з планування підготовки у Збройних Силах України, затверджені начальником ГШ ЗС України від 15.09.2020 № 22231/С.
26. Тимчасова настанова з організації та проведення загальновійськових тактичних і командно-штабних навчань. Частина 1. Бригада, полк. – Київ, – 2016.
27. Повсякденна діяльність військових частин. Частина I. Бойова та мобілізаційна готовність / підручн.: Ч. I. / колектив авторів. – К.: НУОУ, 2021. – 240 с.
28. Управління повсякденною діяльністю підрозділів: навч. посіб. / колектив авторів. – К.: НУОУ, 2021. – 416 с.
29. Повсякденна діяльність військових частин. Частина II. Бойова підготовка військової частини / підручн.: Ч. II. / колектив авторів. – К.: НУОУ, 2020. – 208 с.
30. Колективна підготовка штабів, військової частини : навч.-метод. посіб. / колектив авторів ; за заг. ред. А. М. Сиротенка. – К.: НУОУ, 2019. – 96 с.
31. Повсякденна діяльність військових частин. Частина III. Військово-адміністративна діяльність : підручн. / колектив авторів. – К.: НУОУ, 2015. – 320 с.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад’юнктурі за спеціальністю “254 Забезпечення військ (сил)”

Для фахівців сил підтримки

Стратегічні документи оборонного планування. Сутність та взаємозв’язок з воєнною політикою. Стратегічні документи оборонного планування провідних держав світу. Стратегічне планування: визначення, складові. Суб’єкти та об’єкти стратегічного планування в Міністерстві

оборони України. Система застосування Збройних Сил України (визначення, структура та сутність форм застосування ЗС України). Визначення і принципи оперативного мистецтва. Форми застосування військ (сил). Оборонна операція оперативно-тактичного угруповання військ (визначення, мета, оперативні завдання, зміст і розмах). Контрнаступальна операція оперативно-тактичного угруповання військ (визначення, мета, оперативні завдання, зміст і розмах). Стабілізаційна операція оперативно-тактичного угруповання військ (визначення, мета, оперативні завдання, зміст і розмах). Угруповання військ, оперативна побудова та системи, що створюються в оборонній операції оперативно-тактичного угруповання військ. Визначення, мета, завдання і зміст оперативного розгортання оперативно-тактичного угруповання військ. Підготовка та здійснення оперативного розгортання.

Доктрина інформаційної безпеки. Сутність та взаємозв'язок з політикою та воєнною наукою. Сучасні виклики, загрози інформаційній безпеці держави. Механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. Поняття загроз інформаційній безпеці. Загрози національній безпеці України в інформаційній сфері. Стратегія забезпечення кібербезпеки в гібридній війні. Досвід провідних країн світу.

Заходи загальної інженерної підтримки військ (сил). Інженерні заходи щодо підвищення живучості та безпеки застосування військ (сил) і об'єктів. Інженерні заходи щодо обмеження мобільності військ (сил) противника. Заходи інженерної підтримки мобільності своїх військ (сил). Інженерні заходи маскування об'єктів, підрозділів, районів в операціях (бойових діях) включають. Концепцією інженерної підтримки операції згідно стандартів НАТО передбачено. Інженерна розвідка противника, місцевості та об'єктів проводиться. Оцінювання району операції (бойових дій) в себе включає. Способи подолання дистанційно встановлених противником мінних полів. Способи бойового застосування частин (підрозділів) інженерного забезпечення.

Основні завдання ХБРЯ захисту військ (сил). Мета ХБРЯ захисту військ (сил) як виду підтримки в бою та операції. Завдання вогнеметних підрозділів в оборонній операції (бою). Основні завдання екологічної безпеки у повсякденній діяльності військ. Заходи підтримання живучості військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження. Заходи під час ліквідації РХБ зараження. Заходи посилення захисту військ (сил) із застосуванням аерозолів. У виконанні яких заходів полягає підтримання живучості оперативного угруповання військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження. Фактори обстановки, які впливають на організацію ХБРЯ захисту військ (сил) в бою та операції. Що включає в себе оцінювання ХБРЯ обстановки в смузі дій ОУВ.

Зміст радіоелектронної боротьби в операції. Основні критерії оцінювання ефективності засобів РЕБ. Призначення *об РЕБ ОК*. Призначення окремих вузлів радіоелектронної боротьби. Призначення частин радіоелектронної боротьби Повітряних Сил. Склад частин радіоелектронної боротьби Повітряних Сил. Складові радіоелектронного подавлення. Основні заходи радіоелектронного захисту. Форма ведення РЕБ, що характеризується зміною позицій підрозділів РЕБ, режимів роботи, напрямків випромінювання засобами радіоелектронних перешкод, а також використанням резерву сил і

засобів РЕБ. Способи застосування військових частини РЕБ ПС ЗС України під час прикриття військ (сил) та об'єктів від повітряної радіолокаційної розвідки і прицільних ударів з повітря.

Теорія ймовірностей. Випадкова подія. Визначення ймовірності. Основні закони теорії ймовірностей. Теорема Байєса. Основи теорії дослідження операцій. Основні поняття: операція, рішення, оптимальне рішення. Критерій та показник ефективності операції. Поняття системи. Класифікація систем. Властивості систем. Основні визначення теорії ймовірностей. Формула повної імовірності. Теорема Байєса. Закони розподілу випадкових величин Пуассона, Гауса. Поняття оцінок параметрів розподілу і вимоги до них. Способи і методи дослідження системи. Сутність системного підходу як методу дослідження складних систем. Основні визначення теорії ймовірностей. Характеристики розподілу випадкових величин: математичне очікування, дисперсія та кореляційний момент.

Література для підготовки:

1. Конституція України.
2. Закон України “Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях”.
3. Закон України “Про національну безпеку України”.
4. Закон України “Про оборону України”.
5. Закон України “Про Збройні Сили України”.
6. Закон України “Про Раду національної безпеки і оборони України”.
7. Закон України “Про правовий режим воєнного стану”.
8. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану”.
9. Закон України “Бюджетний кодекс України” ВВР, 2010, №50-51, ст. 572 (зі змінами).
10. Стратегія національної безпеки України. Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020.
11. Стратегія воєнної безпеки України. Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021.
12. Стратегічний оборонний бюлетень України. Указ Президента України від 20 серпня 2021 року № 473/2021.
13. Закон України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”.
14. Наказ Міністра оборони України від 27 грудня 2006 року № 749 “Про затвердження Положення про організацію стратегічного планування в Міністерстві оборони України”.
15. Рекомендації з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України / Затверджено Міністром оборони України, 12 червня 2017 року // Міністерство оборони України (Департамент воєнної політики, стратегічного планування та міжнародного співробітництва Міністерства оборони України). – К.: МОУ, 2017. – 29 с.
16. Функціональні групи спроможностей (попередній розподіл сфер відповідальності) / Затвержені МО України, 28 листопада 2017 року // Міністерство оборони України (Департамент воєнної політики, стратегічного

планування та міжнародного співробітництва Міністерства оборони України від 28.11.2017 № 604/з/221). – К.: МОУ, 2017. – 32 с.

17. Рекомендації з порядку організації проведення оцінювання на основі спроможностей у Збройних Силах України / Затверджено Міністром оборони України 07 грудня 2017 року // Міністерство оборони України, від 06.12.2017 № 604/з/224). – К.: МОУ, 2017. – 29 с.

18. Єдиний перелік (Каталог) спроможностей Міністерства оборони України та Збройних Сил України / Затверджений Міністром оборони України 28 листопада 2017 року // Міністерство оборони України (Департамент воєнної політики, стратегічного планування та міжнародного співробітництва Міністерства оборони України від 28.11.2017 № 604/з/221). – К.: МОУ, 2017. – 361 с.

19. Доктрина застосування Сил оборони держави – К.: МО України, 2018.

20. Основи ведення операції військ (сил) ЗС України, – К.: ГШ ЗС України, 2018.

21. Настанова з оперативної роботи органів військового управління, - К.: ГШ ЗС України, 2018.

22. Порядок оформлення оперативних (бойових) документів, – К.: ГШ ЗС України, 2018.

23. Тимчасова методика розрахунку бойових потенціалів військових формувань, – К.: ГШ ЗС України, 2015.

24. Доктрина об'єднаних сил НАТО з планування операцій АJP-5: довідкові матеріали. / [колектив авторів]. – К.: НУОУ, 2019.

25. Настанова з інженерного забезпечення Збройних Сил України. – К.: ГШ ЗС України, 2019.

26. Настанова з радіаційного, хімічного, біологічного захисту Збройних Сил України. – К.: ГШ ЗС України. – 2017.

27. Настанова з радіоелектронної боротьби у Збройних Силах України. – К.: ГШ ЗС України. – 2018.

28. Настанова з топогеодезичного та навігаційного забезпечення Збройних Сил України. – К.: ГШ ЗС України. – 2017.

29. Настанова з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України. – К.: РВВ ЦЗСД МО та ГШ ЗС України, – 2018.

30. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 11.09.2017 № 330 “Про затвердження Інструкції з оцінювання суспільно-політичної обстановки в районах дислокації військ (сил) під час виконання ними завдань за призначенням”. – К.: РВВ ЦЗСД МО та ГШ ЗС України, 2017.

31. Концепція комплексного вогневого ураження противника. – К., НУОУ, 2016.

Для фахівців з тилового забезпечення

Основні визначення (поняття) логістичного (тилового) та медичного забезпечення Збройних Сил України в сучасних умовах та чинники, які впливають на їх удосконалення. Проблеми впровадження логістики ЗС України з урахуванням ведення гібридної війни.

Характеристика системи логістичного (тилового) забезпечення військ (сил) Збройних Сил України.

Сили та засоби логістичного (тилового) забезпечення Збройних Сил України.

Підготовка системи логістичного (тилового) забезпечення Збройних Сил України. Планування логістичного (тилового) забезпечення військ (сил) у ході підготовки та ведення операцій.

Організація забезпечення військ (сил) матеріально-технічними засобами, роботами та послугами в операціях.

Роль, завдання і організація переміщень та перевезень (транспортувань) у Збройних Силах України. Організація підвезення матеріально-технічних засобів військам (силам) під час виконання ними завдань за призначенням (в оборонній операції та при участі в ООС (АТО)).

Управління логістичним (тиловим) забезпеченням.

Організація логістичного (тилового) забезпечення стратегічного розгортання Збройних Сил України.

Організація логістичного (тилового) забезпечення мобілізаційного розгортання військ (сил) (приведення Збройних Сил України у готовність до виконання завдань за призначенням).

Логістичне (тилове) забезпечення оперативного розгортання та перегрупування військ (сил).

Умови розгортання, побудова і переміщення логістики (тилу) в оборонній операції. Організація логістичного (тилового) забезпечення оперативного угруповання військ (ОУВ) в оборонній операції.

Умови розгортання, побудова і переміщення логістики (тилу) в контрнаступальній (наступальній) операції. Організація логістичного (тилового) забезпечення ОУВ в наступальній (контрнаступальної) операції.

Умови розгортання, побудова і переміщення логістики (тилу) в стабілізаційній операції. Організація логістичного (тилового) забезпечення ОУВ в стабілізаційній операції.

Організація логістичного (тилового) забезпечення військ (сил), що діють на приморському напрямку та військ (сил) у протидесантній операції.

Організація логістичного (тилового) забезпечення військ (сил) в повітряних операціях.

Організація логістичного (тилового) забезпечення військ (сил) в морських операціях.

Організація логістичного забезпечення українських національних контингентів, які залучаються до участі в міжнародних операціях.

Підтримка з боку України як держави, що приймає.

Основи теорії дослідження операцій. Основні поняття: операція, рішення, оптимальне рішення. Критерій та показник ефективності операції. Поняття системи. Класифікація систем. Властивості систем. Поняття цілісності, зв'язку і структури. Система і управління. Побудова системи. Способи і методи дослідження системи. Сутність системного підходу як методу дослідження складних систем. Моделювання. Модель як відображення системи. Поняття моделі. Мета моделювання. Класифікація моделей. Способи і засоби моделювання. Вибір і обґрунтування методу моделювання. Вибір

моделі. Помилки моделювання.

Прийняття рішень. Поняття теорії рішень. Особливості підходу.

Аксиоми, постулати, гіпотези. Етапи вироблення рішень. Методи вироблення рішень.

Елементи теорії ймовірності. Випадкові події, ймовірність і частота, властивості ймовірностей. Випадкові величини, закони їх розподілу, числові характеристики.

Основні визначення теорії ймовірностей. Формула повної ймовірності.

Теорема Байєса. Випадкова величина. Поняття розподілу дискретної випадкової величини. Щільність розподілу та інтегральна функція розподілу безперервної випадкової величини. Характеристики розподілу випадкових величин: математичне очікування, дисперсія та кореляційний момент.

Закони розподілу випадкових величин Пуассона, Гауса. Поняття оцінок параметрів розподілу і вимоги до них. Довірчий інтервал. Вибіркове середнє та вибіркова дисперсія.

Література для підготовки:

1. Бойовий статут “Логістика Сухопутних військ Збройних Сил України” (тактичний рівень). – К.: Командування СВ, 2021. – 162 с.

2. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України “Логістичні операції” (тактичний рівень). – К.: Командування СВ, 2021. – 108 с.

3. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України “Операції з розміщення військ” (тактичний рівень). – К.: Командування СВ, 2021. – 42 с.

4. Настанова “Структура та функціонування пунктів управління Командування Сил логістики ЗС України в операціях” (наказ Командувача Сил логістики Збройних Сил України від 29 березня 2021 року № 113).

5. Доктрина “Інфраструктурне забезпечення сил оборони держави” (затверджена 08.04.2021 ГШ ЗС України)

6. Порядок логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1208.

7. Наказ Міністерства оборони України від 11.10.2016 року № 522 “Про затвердження Основних положень логістичного забезпечення Збройних Сил України”.

8. Доктрина “Об’єднана логістика”, затверджена Головнокомандувачем ЗС України.

9. Доктрина з організації переміщень та перевезень (транспортувань) у ЗС України, затверджена начальником ГШ ЗС України.

10. Постанова КМУ від 28.07.06 № 1041-012 “Про затвердження Порядку створення, утримання та використання непорушних запасів озброєння, військової техніки, боєприпасів та інших матеріальних засобів у ЗС України” (зі змінами).

11. Тимчасове керівництво з організації забезпечення матеріальними засобами та послугами Збройних Сил України, затверджене наказом ГШ ЗС України від 26.12.2019 № 582.

Для фахівців з технічного забезпечення

Структура, задачі і принципи функціонування системи технічного забезпечення. Види технічного забезпечення. Керівні документи, які визначають функціонування системи технічного забезпечення.

Система забезпечення військ (сил) матеріально-технічними засобами. Норми запасів матеріально-технічних засобів, порядок їх ешелонування і утримання. Джерела забезпечення військ матеріально-технічними засобами. Система відновлення пошкоджених зразків озброєння та військової техніки.

Управління технічним забезпеченням. Система управління технічним забезпеченням. Робота командира, начальника штабу, заступника командира з озброєння і підпорядкованих йому служб, начальників родів військ і спеціальних військ при організації технічного забезпечення. Документи з управління технічним забезпеченням.

Теоретичні основи вирішення задач технічного забезпечення. Основні методи вирішення задач визначення потреби військ в ракетах і боєприпасах, їх розподіл по задачах (етапах), днях операції (бою) і військах, розрахунку подачі ракет і боєприпасів, прогнозування стану озброєння та військової техніки у ході операції (бою), оцінки можливостей ремонтних органів з ремонту і евакуації озброєння і військової техніки. Методика оцінки ефективності системи технічного забезпечення.

Сили та засоби технічного забезпечення окремої механізованої (танкової) бригади, їх застосування в бою (на марші), технічне забезпечення окремої механізованої (танкової) бригади в бою (на марші), особливості технічного забезпечення підрозділів, частин в особливих умовах та в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, зміст аналітичних моделей, що використовуються під час планування технічного забезпечення.

Технічне забезпечення оперативного-тактичного угруповання військ (сил) оперативного командування в стабілізаційній, оборонній, наступальній (контрнаступальній) операції.

Основні визначення теорії ймовірностей, класифікація подій.

Складові події, ймовірність суми та добутку подій.

Формула повної ймовірності. Теорема Байєса.

Визначення ймовірності подій як співвідношення мір множин (геометрична ймовірність).

Визначення ймовірності подій як співвідношення числа благоприємних результатів до загальної їх кількості.

Випадкові величини та функції розподілу.

Числові характеристики випадкових величин.

Граничні теореми теорії ймовірностей (теорема Бернуллі, теорема Пуассона; теорема Чебишева; теорема Маркова, гранична центральна теорема; теорема Лапласа).

Розподіл Пуассона дискретної випадкової величини.

Нормальний розподіл безперервної випадкової величини.

Система експлуатації озброєння та військової техніки. Види та етапи експлуатації. Основні терміни та визначення. Структура систем експлуатації та основні експлуатаційно-технічні заходи, які проводяться у військах.

Система технічного обслуговування і ремонту озброєння та військової техніки. Види і показники ремонту та технічного обслуговування. Методи ремонту. Організація ремонту і технічного обслуговування озброєння та військової техніки в частині.

Зберігання озброєння та військової техніки. Види зберігання і вимоги до озброєння та військової техніки, яка становиться на зберігання. Порядок постановки озброєння та військової техніки на зберігання. Зняття озброєння та військової техніки зі зберігання.

Категорування і списання озброєння та військової техніки. Категорування озброєння та військової техніки. Зняття з експлуатації та списання озброєння та військової техніки за технічним станом.

Література для підготовки:

1. Доктрина “Сили логістики”, ВКП 4-32(41).01
2. Настанова з бойової підготовки сил логістики Збройних Сил України, ВКПД 7-00(41).01
3. Тимчасова настанова з логістичного забезпечення Збройних Сил України, частина II, ВКДП 4-32(03).01
4. Настанова “Окремий ремонтно-відновлювальний полк”, ВКДП 4-99(55).01
5. Настанова “Центральна автомобільна база зберігання та ремонту”, ВКДП 4-33(14)52.01
6. Настанова “Польовий артилерійський склад”, ВКДП4-85(54).01
7. Основні положення логістичного забезпечення Збройних Сил України, затверджені наказом МО України від 11.10.2016 № 522
8. Настанова “Арсенал (база, склад) зберігання ракет і боєприпасів Збройних сил України”, ВКДП 4-85(03).01
9. Норми безповоротних втрат, виходу у ремонт ОВТ, витрат інших матеріальних засобів в операціях ЗС України.
10. Оперативні розрахунки завдань технічного забезпечення (методика та приклади). Навчальний посібник – К.: НУОУ, 2018. – 116 с.
11. Застосування ремонтно-відновлюваних частин та підрозділів. Частина 2. Ремонтно-відновлювана військова частина – К.: НУОУ, 2018. – 80 с.
12. Впровадження стандартів НАТО та їх застосування у діяльності Збройних Сил України. Навчальний посібник. – К.: НУОУ, 2018. – 112 с.
13. Порядок роботи службових осіб управління військової частини під час підготовки оборонного бою – К.: НУОУ, 2018. – 176 с.
14. Організація танко-технічного забезпечення: навч. посіб. – К.: НУОУ, 2018. – 198 с.
15. Застосування підрозділів та військових частин технічного забезпечення Ч. I: Підрозділи технічного забезпечення – К.: НУОУ, 2017. – 136 с.

16. Основи евакуації озброєння та військової техніки: [навч. посіб.] – К.: НУОУ, 2017. – 180 с.
17. Планування технічного забезпечення військ (сил) оперативного командування під час підготовки та в ході операції. – К.: НУОУ, 2017. – 144 с.
18. Управління ремонтно-відновлювальною військовою частиною К.: НУОУ, 2016. – 64 с.
19. Робота заступника командира окремої механізованої бригади з озброєння під час підготовки та в ході бою (маршу). Навчально-методичний посібник. – К.: НУОУ, 2015. – 160 с.
20. Застосування військових частин технічного забезпечення: [навч. посіб.] – К.: НУОУ, 2015. – 120 с.
21. Основи організації експлуатації та ремонту озброєння і військової техніки – К.: НУОУ, 2018. – 400 с.
22. Робота посадових осіб ремонтно-відновлювальної військової частини під час підготовки та в ході застосування – К.: НУОУ, 2018. – 132 с.
23. Основи логістики. – К.: НУОУ, 2018. – 204 с.
24. Збірник форм бойових документів з ракетно-технічного та артилерійсько-технічного забезпечення бригади. Бланк-конспект – Київ: НУОУ, 2018. – 208 с.
25. Основні положення воєнно-технічної політики держави навч. посіб. / [Мацько О.Й., Терещенко А.М., Копашинський С.А., Смірнов В.О., Дачковський В.О., Прилипа О.О.]. – К.: НУОУ, 2019. – 352 с.

Для фахівців з фінансово-економічного забезпечення.

Стратегічні документи оборонного планування, сутність та взаємозв'язок з воєнною політикою, воєнною наукою, воєнно-технічний бік, документи провідних держав світу.

Доктрина інформаційної безпеки, її сутність та взаємозв'язок з політикою та воєнною наукою. Зміст завдань Міністерства оборони України щодо забезпечення інформаційної безпеки України.

Воєнна стратегія (визначення завдання). Місце воєнної стратегії у системі воєнної безпеки України. Принципи воєнної стратегії (визначення, основні принципи). Категорії воєнної стратегії (визначення, основні категорії). Напрями адаптації воєнної стратегії України до сучасних умов збройної боротьби.

Стратегія кібербезпеки України (сутність і зміст). Зміст завдань Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України щодо забезпечення кібербезпеки України.

Класифікація воєнних конфліктів сучасності. Характерні особливості воєнних конфліктів закономірності збройної боротьби у воєнних конфліктах (визначення, класифікація). Тенденції розвитку збройної боротьби за досвідом сучасних воєнних конфліктів.

Оборона держави: визначення, складові оборони держави. Воєнно-політичні заходи підготовки держави до оборони. Воєнно-стратегічні заходи підготовки держави до оборони. Завчасна підготовка Збройних Сил України до оборони (мета та складові). Безпосередня підготовка Збройних Сил України до оборони (мета та складові). Зміст підготовки Збройних Сил України до

застосування.

Стратегічне планування: визначення, складові. Суб'єкти та об'єкти стратегічного планування в Міністерстві оборони України: визначення, мета, суб'єкти, об'єкти. Основні процедури стратегічного планування в Міністерстві оборони України. Основні процедури стратегічного планування Збройних Сил України. Основні аспекти планування розвитку Збройних Сил України.

Форми стратегічних дій Збройних Сил України (визначення, сутність).

Система застосування Збройних Сил України.

Воєнна наука, її предмет та завдання. Складові воєнної науки. Воєнне мистецтво, його складові та взаємозв'язки між ними. Закони та закономірності збройної боротьби. Принципи воєнного мистецтва. Принципи діалектики. Рівні пізнання. Загальнонаукові методи пізнання. Методи воєнно-наукового дослідження. Об'єкт та предмет дослідження.

Сутність та структура воєнного сектору економіки. Суб'єкти економіки та структура воєнно-економічних відносин в воєнному секторі економіки. Господарський механізм воєнного сектору економіки.

Система управління воєнним сектором економіки. Шляхи вирішення проблем з економічного забезпечення розвитку Збройних сил України. Сучасний стан розвитку воєнного сектору економіки (ОПК).

Ефективність воєнного сектору економіки. Ефективність використання ресурсів, які виділяються на оборону. Показники ефективності воєнного сектору економіки. Вибір критеріїв ефективності економічного забезпечення оборони.

Шляхи підвищення ефективності воєнного сектору економіки. Напрями забезпечення сталого функціонування воєнного сектору економіки.

Роль державного регулювання в сфері підтримки інновацій в ОПК.

Система воєнно-економічної безпеки держави. Сутність воєнно-економічної безпеки держави. Фактори впливу на воєнно-економічну безпеку держави та оцінка їх впливу. Оцінка підходів до оцінювання рівнів безпеки держави. Підходи до оцінювання індикаторів та вибір параметрів оцінювання воєнно-економічної безпеки держави. Основні напрями державної політики та стратегії забезпечення воєнно-економічної безпеки держави. Взаємозв'язок між оборонними витратами та економічним зростанням.

Предмет, об'єкт та завдання воєнно-економічного аналізу. Методи воєнно-економічного аналізу. Ефективність воєнно-економічного аналізу. Застосування системного підходу до вирішення завдань у воєнно-економічному аналізі. Показники і критерії під час вирішення завдань воєнно-економічного аналізу. Поняття “ефект” та “ефективність”. Класифікація завдань та методи воєнно-економічного аналізу.

Література для підготовки:

1. Конституція України. – К.: Основи, 1996.
2. Бюджетний кодекс України від 21.06.2010 р. № 2542-III, ВВР, № 37-38.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
4. Закон України “Про Збройні Сили України”.
5. Закон України “Про національну безпеку України”.

6. Закон України “Про державний бюджет України на відповідний рік”.
7. Закон України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”.
8. Закон України “Про господарську діяльність у Збройних Силах України”.
9. Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020 “Про Стратегію національної безпеки України”.
10. Указ Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021 “Про Стратегію воєнної безпеки України”.
11. Концептуальні засади воєнно-економічної безпеки держави: монографія / Ткач І. М./ – К.: НУОУ, 2018. – 312 с.
12. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підруч. /О.П. Дузь-Крятченко, Ю.В. Пунда, В.П. Грищенко та ін./ За заг. ред. В.М. Телелима. – 3-є вид. перероб. і доп. – К.: НУОУ, 2015. – 620 с.
13. Основи оборонного менеджменту у діяльності Збройних Сил України: навч. посіб. / І.М. Ткач, С.А. Бондаренко, М.Я. Ткач та ін./ – К.: НУОУ, 2021. – 264 с.
14. Оборонне планування та управління ресурсами у військовій сфері: підручник /колектив авторів/ – К.: НУОУ, 2020. – 328с.

для фахівців кадрового менеджменту

Сутність, завдання та складові мобілізаційної роботи у військових частинах. Сутність, завдання та складові мобілізаційної роботи у районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки. Планувальні документи бойової і мобілізаційної готовності військових частин, їх структура та зміст. Структура і зміст документів Плану проведення мобілізації людських і транспортних ресурсів на території району (міста). Порядок розробки, зберігання та уточнення мобілізаційних документів у районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки. Порядок обліку призовників, військовозобов'язаних і резервістів у районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки. Структура резервів військовонавчених ресурсів (мета і основні завдання). Сутність та завдання мобілізаційної підготовки в системі бойової підготовки військових організаційних структур. Структура, склад та завдання пункту управління мобілізацією людських і транспортних ресурсів районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки. Документи, які відпрацьовуються для проведення групової вправи з питань відмобілізування і приведення військової частини у бойову готовність. Документи, які відпрацьовуються для проведення мобілізаційної літучки з питань відмобілізування і приведення військової частини у бойову готовність. Документи, які відпрацьовуються для проведення роздільного штабного мобілізаційного тренування.

Структура і зміст Переліку основних заходів щодо проведення мобілізації людських і транспортних ресурсів на території області (району). Загальні положення. Порядок підготовки та проведення командно-штабного мобілізаційного навчання з військовою частиною. Методика проведення командно-штабного мобілізаційного навчання з військовою частиною.

Документи з підготовки та проведення командно-штабного мобілізаційного навчання з військовою частиною. Підготовка та загальний порядок проведення мобілізаційних тренувань територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки. Підготовка мобілізаційного навчання з місцевим органом військового управління. Методика проведення мобілізаційного навчання з місцевим органом військового управління. Вимоги керівних документів щодо планування мобілізаційної підготовки в органах військового управління. Документи, які відпрацьовуються для проведення спільного штабного мобілізаційного тренування. Основні заходи мобілізаційного тижня.

Військова кадрова політика у Збройних Силах України як складова державної кадрової політики. Загальні положення, основні напрями розвитку, цілі та завдання військової кадрової політики. Керівні документи, які регламентують військову службу у Збройних Силах України. Призначення, завдання, функції та структура служб персоналу.

Комплектування Збройних Сил України особовим складом. Проходження військової служби у Збройних Силах України. Супроводження кар'єри військовослужбовців. Аtestування військовослужбовців. Облік особового складу у Збройних Силах України. Організаційно-штатна робота в Збройних Силах України.

Література для підготовки:

1. Закон України “Про оборону України”.
2. Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”.
3. Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”.
4. Закон України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”.
5. Закон України “Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов’язаних та резервістів”.
6. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов’язку та ведення військового обліку”.
7. Указ Президента України “Про затвердження Положення про проходження громадянами України військової служби у ЗС України” від 10.12.2008 № 1153 (зі змінами).
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 921 “Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов’язаних”.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.2015 № 45 (зі змінами) “Про затвердження Порядку бронювання військовозобов’язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час”.
10. Наказ МО оборони України від 14.09.2021 № 280 “Про затвердження Концепції військової кадрової політики Міністерства оборони України на період до 2025 року”.
11. Наказ МО України від 12.01.2021 № 5 “Про затвердження основних напрямів розвитку військової кадрової політики у Збройних Силах України на

період до 2025 року”.

12. Наказ МО України від 20.12.2019 № 653 “Питання управління кар’єрою військовослужбовців Збройних Сил України, які проходять військову службу за контрактом”.

13. Наказ МО України та ГШ ЗС України “Про затвердження Інструкції з підготовки та проведення мобілізаційного розгортання Збройних Сил України”.

14. Наказ МО України “Про затвердження Настанови з організаційно-штатної роботи у Збройних Силах України” від 26.11.2016 № 620 (зі змінами).

15. Наказ МО оборони України від 26.05.2014 № 333 “Про затвердження Інструкції з організації обліку особового складу Збройних Сил України”.

16. Наказ МО України від 05.06.2009 № 301 “Про затвердження Положення про кадрові органи Збройних Сил України та Типових нормативів утримання кадрових органів військового управління, з’єднань, військових частин, установ, організацій”.

17. Наказ МО України та ГК ЗС України “Про затвердження Порядку оцінювання бойової, мобілізаційної готовності, готовності до функціонування в умовах особливого періоду в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України”.

18. Наказ МО України від 10.04.2009 № 170 (зі змінами) “Про затвердження Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України”.

19. Наказ МО України “Про затвердження Положення про ступені бойової готовності Збройних Сил України”.

20. Наказ ГШ ЗС України від 21.01.2020 № 18 “Про затвердження Доктрини підготовки сил оборони держави”.

21. Наказ ГШ ЗС України від 04.04.2019 № 138 “Про затвердження Посібника з комплектування Збройних Сил України особовим складом”.

22. Наказ ГШ ЗС України “Про затвердження Керівництва з організації комплектування Збройних Сил України особовим складом в особливий період”.

23. Доктрина “Організація об’єднаної підготовки сил оборони держави”.

24. Доктрина з мобілізаційного розгортання.

25. Директива Головнокомандувача Збройних Сил України “Про організацію комплектування Збройних Сил України особовим складом у 2021 році”.

26. Директива ГШ ЗС України “Про затвердження Табеля термінових донесень Збройних Сил України з кадрових питань та підготовки військових фахівців” від 06.03.2014 № 6.

27. Мобілізаційна директива ГШ ЗС України “Про впровадження у службову діяльність зразків та форм документів з підготовки та проведення мобілізаційного розгортання Збройних Сил України” від 03.07.2018 (зі змінами).

28. Доктрина “Об’єднана підтримка персоналу”, ВД 2.01.1.021, липень 2020.

29. Методичні рекомендації з порядку організації і проведення

атестування військовослужбовців Збройних Сил України, затверджені директором ДКП МО України від 19.04.2017 № 328.

30. Методичні рекомендації з порядку формування і використання Резерву кандидатів для просування по службі у Збройних Силах України, затверджені директором ДКП МО України від 19.03.2018 № 350.

31. Методичні рекомендації з порядку розробки і застосування паспортів військових посад та алгоритмів управління кар'єрою військовослужбовців у Збройних Силах України, затверджені директором ДКП МО України від 25.02.2020 № 384.

32. Організаційно-штатна робота у Збройних Силах України: навч. посіб./ колектив авторів. – К. : НУОУ, 2020. – 88 с.

33. Формування та підготовка резервів у Збройних Силах України: навч. посіб./ колектив авторів. – К. : НУОУ, 2020. – 96 с.

34. Робота органів військового управління, штабу військової частини щодо комплектування персоналом в особливий період: навч.-метод. посібник, – К.: НУОУ, 2020. – 100 с.

35. Відмобілізування і приведення військових частин резерву у бойову готовність: навч. посібн. / колектив авторів. – К. : НУОУ, 2019. – 144 с.

36. Робота служб персоналу з удосконалення системи комплектування Збройних Сил України персоналом в умовах гібридної війни (особливого періоду): навчальний посібник / колектив авторів. – К. : НУОУ, 2019. – 52 с.

37. Порядок визначення рейтингу військовослужбовців Збройних Сил України з використанням інформаційно-аналітичної системи “Персонал”. навч. посіб./ колектив авторів. – К. : НУОУ, 2019. – 96 с.

38. Військова кадрова політика: Проблеми реалізації в умовах воєнної агресії. монографія/ колектив авторів. – К.: НУОУ, 2019. – 52 с.

39. Колективна підготовка штабів, військової частини: навч.-метод. посіб. / колектив авторів; за заг. ред. А. М. Сиротенка. – К. : НУОУ, 2019. – 96 с.

40. Методика підготовки з мобілізаційних питань у Збройних Силах України : навч. посіб./колектив авторів; – К. : НАОУ, 2018. – 121 с.

41. Управління персоналом у Збройних Силах України: підручник/колектив авторів. – К.: НУОУ, 2017. – 404 с.

42. Менеджмент персоналу: навч. посіб. / колектив авторів; за заг. ред. С. М. Салкуцана. – К.: НУОУ, 2017. – 152 с.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “255 Озброєння та військова техніка”

Основні етапи експлуатації ОВТ. Забезпечення військ ОВТ. Отримання, введення в експлуатацію, облік, передача та списання ОВТ. Порядок подання рекламаций. Класифікація ОВТ за групами експлуатації. Вимоги керівних документів за нормами витрат ресурсу ОВТ. Планування експлуатації ОВТ та облік витрат ресурсу. Категорування ОВТ. Вимоги керівних документів та загальні положення з технічного обслуговування ОВТ. Види технічного обслуговування та їх характеристики (призначення,

періодичність проведення, сили та засоби, що залучаються, основні роботи, що виконуються). Вимоги керівних документів з організації зберігання ОВТ у військах. Організація перевірки стану ОВТ. Періодичність перевірок стану ОВТ посадовими особами. Організація транспортування ОВТ. Вимоги керівних документів до місць зберігання стрілецької зброї та боєприпасів.

Складові частини відновлення ОВТ. Види ремонту та їх характеристики (призначення, періодичність проведення, якими силами та засобами проводяться основні роботи, що виконуються). Способи та методи ремонту ОВТ. Організація військового ремонту ОВТ в стаціонарних умовах. Пости, ділянки і приміщення пункту технічного обслуговування і ремонту. Порядок здавання ОВТ в ремонт і отримання з ремонту. Планування, облік і звітність при військовому ремонті. Організація ремонту ОВТ в польових умовах. Призначення, основне технологічне обладнання та тактико-технічні характеристики рухомих засобів технічного обслуговування, ремонту та евакуації ОВТ.

Призначення вимірювань параметрів технічних засобів ОВТ. Фізичні основи вимірювань. Види, засоби і методи вимірювань. Похибки вимірювань та їх класифікація. Поняття невизначеності вимірювань. Метрологічні характеристики засобів вимірювальної техніки військового призначення. Вимірювально-інформаційні системи та їх метрологічне обслуговування.

Основи теорії ймовірності та математичної статистики. Випадкова подія. Визначення ймовірності. Основні закони теорії ймовірностей. Теорема Байєса. Випадкова величина. Розподіл дискретної випадкової величини. Щільність розподілу та інтегральна функція розподілу безперервної випадкової величини. Багатомірні розподіли. Математичне очікування і дисперсія випадкової величини. Характеристики багатомірних розподілів. Основні типи розподілів та їх характеристики: біноміальний розподіл, розподіл Пуассона, рівномірний розподіл, розподіл Гауса. Закон великих чисел. Оцінка параметрів розподілів за результатами спостережень. Вибіркове середнє і вибіркова дисперсія. Довірчий інтервал.

Література для підготовки:

1. Основи організації експлуатації і ремонту озброєння та військової техніки: Начальний посібник. – Київ: НУОУ, 2018. – 400 с.
2. Наказ МО України від 01.07.2002 р № 219 “Про затвердження Керівництва з експлуатації автомобільної техніки в Збройних Силах України”.
3. Наказ МО України від 12.12.2016 № 678 “Про затвердження Інструкції про порядок використання автомобільної техніки у Міністерстві оборони та Збройних Силах України”.
4. Наказ заступника Міністра оборони з озброєння – начальника Озброєння Збройних Сил України від 22.08.98 № 72 “Про введення в дію Керівництва по зберіганню автомобільної техніки та майна у Збройних Силах України”.
5. Наказ МО України від 16.02.2016 № 77 “Про затвердження Інструкції з експлуатації електрогазової техніки в державній авіації України”.

6. Семон Б.Й., Мірненко В.І. та інші Технічне забезпечення Повітряних Сил. Підручник. Застосування інформаційних технологій в роботі органів управління: Навчальний посібник. – К.: НУОУ, 2012.
7. Копашинський С.А., Овчаренко І.В., Яльницький О.Д., Семененко В.М., Багдасарян Н.К. та ін. Технічне забезпечення військ (сил): Навчальний посібник. – К.: НУОУ, 2015.
8. Терещенко А.М. Військово-технічна-політика у ЗС України: [підруч.] / Терещенко А.М. та ін.; під ред. В.М. Тарасова – К. : НУОУ, 2013. – 312 с.
9. Основи організації експлуатації і ремонту озброєння та військової техніки: Навчальний посібник. – Київ: НУОУ, 2018. – 400 с.
10. Чепков І.Б. Теорія озброєння. Науково-технічні проблеми та завдання. Т. 6. Воєнно економічний аналіз життєвого циклу озброєння та військової техніки: теоретико методологічні засади: монографія / І.Б. Чепков, В.В. Зубарєв, В.К. Борохвостов [та ін.]. К. : ВД Дмитра Бураго, 2018. – 475 с.
11. Харченко В.С. Теорія надійності та живучості елементів і систем літальних комплексів [Текст] / В.С. Харченко, А.П.Батуков, І.В.Лисенко.- Х.: ХВУ. – 1997. – 403 с.
12. Демянчук Б.О. Основи технічного забезпечення. Обґрунтування рішень [Текст] / Б.О. Демянчук, О.В. Малишкін/ – Одеса: МО України, – 2014. – 208 с.

Програма вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктури за спеціальністю “263 Цивільна безпека”

Основні етапи розвитку цивільної безпеки України, їх особливості та тенденції.

Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери цивільної безпеки України. Система цивільної безпеки та органи управління України. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільної безпеки України.

Мета, принципи і завдання цивільної безпеки держав Західної Європи. Структури системи цивільної безпеки і їх підсистем країн західної Європи.

Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільної безпеки країн НАТО та Європейського союзу. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільної безпеки країн НАТО та Європейського союзу.

Структура аварійно-рятувальних сил провідних країн світу. Види та класифікація аварійно-рятувальних структур в країнах західної Європи. Керівництво аварійно-рятувальними роботами в країнах Євросоюзу.

Завдання моніторингу надзвичайних ситуацій. Система моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій України. Принципи прогнозування надзвичайних ситуацій. Основна мета і завдання Державної системи моніторингу довкілля. Суб'єкти Державної системи моніторингу довкілля. Моніторинг потенційно небезпечних об'єктів.

Визначення системи виявлення і оповіщення про радіаційне, хімічне, біологічне зараження у Міністерстві оборони України та Збройних Силах

України. Завдання системи виявлення і оповіщення про радіаційне, хімічне, біологічне зараження у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України. Сили і засоби системи виявлення і оповіщення про радіаційне, хімічне, біологічне зараження. Підсистема запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків у підпорядкованих організаціях, на підвідомчих об'єктах і територіях Міністерства оборони і Збройних Сил України.

Визначення цивільного захисту. Класифікації надзвичайних ситуацій. Основні принципи здійснення цивільного захисту. Склад сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту. Основи ліквідації наслідків техногенних аварій на потенційно небезпечних об'єктах. Класифікація надзвичайних ситуацій. Структура основних заходів із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту. Формування цивільного захисту. Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій. Заходи радіаційного і хімічного захисту населення і територій. Заходи біологічного захисту населення, тварин і рослин. Заходи щодо забезпечення пожежної безпеки. Джерела небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Заходи аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період. Взаємодія органів управління та сил цивільного захисту.

Основи теорії ймовірності та математичної статистики. Випадкова подія. Визначення ймовірності. Основні закони теорії ймовірностей. Теорема Байєса. Випадкова величина. Розподіл дискретної випадкової величини. Щільність розподілу та інтегральна функція розподілу безперервної випадкової величини. Багатомірні розподіли. Математичне очікування і дисперсія випадкової величини. Характеристики багатомірних розподілів. Основні типи розподілів та їх характеристики: біноміальний розподіл, розподіл Пуассона, рівномірний розподіл, розподіл Гауса. Закон великих чисел. Оцінка параметрів розподілів за результатами спостережень. Вибіркове середнє і вибіркова дисперсія. Довірчий інтервал.

Література для підготовки:

1. Закон України “Про національну безпеку України”
2. Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України”.
3. Указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02.09.2015 “Про нову редакцію Воєнної доктрини України”.
4. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави (підручник). – К.: НУОУ, 2015. – 620 с.
5. Глобальна та національна безпека (підручник). – К.: НАДУ, 2016. – 781 с.
6. Основи воєнної безпеки держави (підручник). – К.: НУОУ, 2017, –

204 с.

7. Основи зовнішньої політики України (підручник). – К.: НУОУ, – 2018. – 240с.

8. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Ч. I. (бригада). – К.: Командування СВ, 2016.– 360 с.

9. Теоретичні основи національної безпеки і оборони держави. Навчальний посібник. – К.: НУОУ, 2013. – 168 с.

10. Бойове забезпечення механізованих (танкових) підрозділів у загальновійськовому бою: навчальний посібник О.В. Хіврич, С.П. Корінний, Ю.І. Альошин, В.М. Гусаренко, О.Ю. Турський, М.М. Петренко, О.І. Ващенко, А.А. Нікітін – К.: ФПОЗ НУОУ, 2018. – 165 с.

11. Наказ ГШ ЗС України “Про затвердження Настанови з радіаційного, хімічного, біологічного захисту Збройних Сил України”. К.: ГШ ЗС України, 2017. – 84 с.

12. Наказ МО України від 22.12.2016 № 702 “Про затвердження Інструкції з функціонування системи виявлення і оповіщення про РХБ зараження у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України”. Київ : МО України, 2016. – 20 с.

13. Блекот О. М., Романюк В. П., Нікітін А. А. Організація радіаційного, хімічного, біологічного захисту військ у бою та операціях: підручник. Київ: НУОУ, 2019. – 300 с.

14. Блекот О. М., Романюк В. П., Нікітін А. А., Коцюрuba В. І. Методика оцінювання обстановки у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру: навч.-метод. посіб. Київ : НУОУ, 2018. – 124 с.

15. Биченок М. М. Довгий С. О. Основи інформатизації управління регіональною безпекою: навч. посіб. Київ: Наук. думка, 2004. – 287 с.

16. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.

17. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМ України від 09.01.2014 р. № 11. Дата оновлення: 31.07.2019.

18. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту: Постанова КМ України від 11.03.2015 № 101.

19. Наказ МО України від 27.07.2016 № 385 “Про затвердження Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності у Збройних Силах України”.

20. Загорка О.М., Мосов С.П., Сбитнев А.І., Стужук П.І. Елементи дослідження складних систем військового призначення. – К.: НАОУ. – 2005. – 124 с.

Програма окремого вступного випробування для кандидатів на навчання в ад'юнктурі за спеціальністю “263 Цивільна безпека” з іншою базовою освітою

Принципи та методи управління органами та підрозділами цивільного захисту. Державна політика у сфері цивільного захисту. Особливості побудови

та управління єдиною державною системою цивільного захисту. Склад та структура органів управління єдиної державної системи цивільного захисту. Роль і місце центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту. Державна служба України з надзвичайних ситуацій як центральний орган виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та особливості їх введення. Сили і засоби функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту, порядок утворення та організація діяльності. Оперативно-рятувальна служба Державної служби України з надзвичайних ситуацій, як складова сил цивільного захисту.

Організація управління діями органів управління та їх силами під час виникнення надзвичайних ситуацій та їх ліквідації. Особливості планування роботи єдиної державної системи цивільного захисту. Характеристика системи моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій. Поняття ризику та його характеристики. Основи теорії пожежних ризиків. Комплексна оцінка небезпеки територій. Управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

Система організації техногенної безпеки в Україні. Організація техногенної безпеки на потенційно-небезпечних об'єктах та об'єктах підвищеної небезпеки. Забезпечення техногенної безпеки хімічно-небезпечних об'єктів. Забезпечення техногенної безпеки радіаційно-небезпечних об'єктів. Забезпечення техногенної безпеки пожежо-вибухонебезпечних об'єктів. Паспортизація потенційно небезпечних об'єктів. Ідентифікаційні характеристики об'єктів підвищеної небезпеки та порядок їх визначення. Декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки.

Організація реагування на надзвичайні ситуації. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації природного характеру гідрологічного походження. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації пожежі в екологічних системах. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на хімічно небезпечних об'єктах. Дії сил цивільного захисту при ліквідації наслідків радіаційних аварій. Дії сил цивільного захисту при ліквідації наслідків аварій на арсеналах, складах боєприпасів та інших об'єктах військового призначення. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків катастроф на залізничному транспорті. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків катастроф на авіаційному транспорті. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків катастроф на водному транспорті.

Література для підготовки:

1. Конституція України, ПВР від 28.06.1996, ВВР № 30.
2. Закон України від 16.03.2000 № 1550-III "Про правовий режим надзвичайного стану".
3. Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки".
4. Кодекс цивільного захисту України від 2.10.2012 №5403-VI.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 №11 "Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту".

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 №101 “Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту”.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.09.2013 №616 “Про затвердження положення про добровільні формування цивільного захисту”.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 № 564 “Про затвердження Порядку функціонування добровільної пожежної охорони”.

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 №444 “Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях”.

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.10.2013 №787 “Про затвердження порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту”.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2013 №841 “Про затвердження порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру”.

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 №409 “Про затвердження типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій”.

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 №469 “Про затвердження положення про спеціалізовані служби цивільного захисту”.

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 №733 “Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв’язку у сфері цивільного захисту”.

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 №715 “Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки Державною службою з надзвичайних ситуацій”.

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 №391 “Положення про Державну систему моніторингу довкілля”.

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956 “Про ідентифікацію та декларування безпеки об’єктів підвищеної небезпеки”.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.03.2018 № 223 “Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня”.

19. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.01.2017 №61-р “Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/61-2017-%D1%80>

20. Розпорядження Кабінету міністрів України від 22.01.2014 №37-р “Про схвалення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”.

21. Наказ МНС України від 06.11.2003 №425 “Про затвердження Положення про моніторинг потенційно небезпечних об’єктів”.